

Karlova Univerzita v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

Politika slovenských vlád vůči maďarské menšině během let
1994 - 2002

Autor: Petr Michálek

Rok předložení práce: 2006

Vedoucí práce: PhDr. Eva Irmanová

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci „Politika slovenských vlád vůči maďarské menšině během let 1994 – 2004“ zpracoval zcela samostatně a pouze s použitím uvedených pramenů a literatury.

Datum:

Podpis:.....

Rád bych tímto poděkoval PhDr. Evě Irmanové za odborné vedení práce a velmi přínosné konzultace.

1. Úvod.....	5
1.1. Vymezení tématu.....	5
1.2. Zhodnocení literatury.....	6
2. Problematika maďarské menšiny na Slovensku	8
2.1. Vymezení pojmu maďarská menšina.	8
2.2. Historické souvislosti.....	9
3. Období vlády koalice HZDS-SNS-ZRS.....	14
3.1. Vznik koalice.....	14
3.2. Spory při ratifikaci maďarsko-slovenské základní smlouvy.....	15
3.3. Přijetí jazykového zákona.....	18
3.4. Pokus o zavedení dvojjazyčného vyučování.....	22
3.5. Finanční diskriminace v oblasti podpory kultury.....	25
3.6. Reforma veřejné správy a vznik nových okresů.....	26
4. Vznik jednotné maďarské strany	28
4.1. Změna volebního zákona.....	28
4.2. Sloučení tří maďarských stran do SMK.....	29
4.3. Volební program SMK.....	30
5. Participace zástupců maďarské menšiny na vládní moci.....	32
5.1. Volby do NR SR v roce 1998 a vstup SMK do koaliční vlády.....	32
5.2. Zásadní obrat v pojetí menšinové politiky.....	33
5.3. Přijetí zákona o používání menšinových jazyků.....	35
5.4. Problémy spojené s novelizací ústavy.....	37
5.5. Reforma veřejné správy a vytvoření vyšších územních celků	40
5.6. Volby do NR SR v roce 2002.....	43
6. Závěr.....	45
Seznam literatury.....	49
Summary.....	53
Přílohy.....	54

1) Úvod

1.1) Vymezení tématu

Politika Slovenska vůči maďarské menšině na konci 20. století na sebe poutala pozornost zejména kvůli jejímu klíčovému vlivu na úroveň slovensko-maďarských vztahů. Ty byly už od začátku devadesátých let velmi napjaté vzhledem ke sporu o dostavbu vodního díla Gabčíkovo - Nagymaros. Problematika maďarské menšiny na Slovensku představovala jedno z nejkonfliktnějších témat ve střední Evropě a přitahovala zraky západního světa. V souvislosti s hrůzami etnických čistek během války v Jugoslávii se vyskytly obavy, že by národnostní konflikt mohl vzniknout i uprostřed středoevropského regionu¹. Obzvláště výbušnou povahu tomuto možnému konfliktu dávala podpora maďarské vlády požadavků maďarské menšiny na autonomii.

Maďarská menšina žijící na Slovensku je příkladem homogenní a politicky uvědomělé skupiny obyvatel, která si po celou dobu své minoritní existence dokázala udržet kulturní odlišnosti a vědomí společné kolektivní identity. Její podíl na celkovém obyvatelstvu Slovenska se od Trianonské smlouvy téměř nezměnil a stále se pohybuje kolem hranice 10%, což dokazuje, že maďarská menšina je vůči asimilaci většinovým národem rezistentní.

Po „tisíciletém manželství“ s uherským státem a následném svazku s Českými zeměmi dosáhl v roce 1993 národně emancipační proces slovenského národa svého cíle. Samostatné Slovensko se stalo národnostně nejvíce heterogenním státem střední Evropy. Přestože 14% jeho obyvatel tvořily národnostní menšiny, Slovenská republika se od samého počátku konstituovala jako národní stát Slováků, kdy dominantní pozice státotvorného národa byla textem preambule „My, národ slovenský“ včleněna i do nové slovenské ústavy. Vládnoucí garnitura se v následujících letech profilovala jako ochránkyně mladé Slovenské republiky, přičemž její politika posilování pozic státotvorného slovenského národa na etnicky smíšeném území jižního Slovenska vedla ke konfrontaci s maďarskou menšinou. K radikálnímu obratu v pojetí menšinové politiky došlo až po volbách v roce 1998, kdy se zástupci maďarské menšiny stali součástí vládní koalice.

---

¹ Podle statistického průzkumu provedeného v roce 1994 na jižním Slovensku se 40% obyvatel slovenské národnosti a 43% obyvatel maďarské národnosti obávalo výbuchu etnického násilí podobnému konfliktu v Jugoslávii. Viz. BORDÁS,S.,FRIČ,P.,HAIDOVÁ,K. *Mýty a kontramýty*. Bratislava-Dunajská Streda: Nadacia Sándora Máraiho, 1995, s. 73.

Předkládaná práce má za cíl analyzovat vývoj politiky slovenské vlády vůči maďarské menšině během období vlády třetího Mečiarova kabinetu v letech 1994 až 1998 a prvního Dzurindova kabinetu mezi lety 1998 až 2002. Po úvodu následuje druhá kapitola, která stručně vymezuje a charakterizuje pojem maďarská menšina na Slovensku a popisuje historické souvislosti, které mají největší vliv na současnou iracionalitu konfliktů mezi slovenskou a maďarskou částí populace SR.

Třetí kapitola se zabývá funkčním obdobím třetí vlády V. Mečiara v letech 1994-1998, kdy konflikt mezi slovenskou vládou a zástupci maďarské menšiny dosáhl svého vrcholu. V uvedené době se národnostní politika dostala pod neustálý dohled evropských institucí, protože způsob jejího uplatňování úzce souvisí s kvalitou demokracie v národnostně nehomogenním státu. Díky tomu se politika slovenské vlády vůči maďarské menšině stala důležitým faktorem ovlivňujícím integrační proces Slovenska do evropských struktur.

Po krátkém intermezzu čtvrté kapitoly, pojednávající o vzniku jednotné maďarské strany, následuje kapitola pátá, zaměřující se na národnostní politiku vlády vzešlé z voleb v roce 1998, kdy se součástí vládní koalice stala i strana maďarské menšiny. Zástupci této strany dostali možnost participovat na tvorbě slovenské menšinové politiky a zároveň za ni přejímali i část zodpovědnosti.

V zájmu co nejužšího vymezení tématu se předložená práce nezabývá řešením bilaterálních maďarsko-slovenských vztahů, přestože tyto vztahy s problematikou maďarské menšiny na Slovensku velmi úzce souvisí. Výjimku tvoří základní slovensko-maďarská smlouva, která obsahovala právní dokumenty týkající se přímo menšinových práv, jakým bylo např. doporučení č.1201 Rady Evropy.

1.2) Zhodnocení literatury

Základními prameny, z nichž jsem čerpal, byla jednotlivá vydání *souhrnných zpráv o stavu slovenské společnosti*, každoročně vydávaná Institutem pro veřejné otázky v Bratislavě. V kapitole *Národnostní menšiny* jsou mapovány události dotýkající se maďarské menšiny. Autoři se zde snaží o objektivní hodnocení, které je důležité zejména pro popisování událostí v letech 1994-1998. Dalším zdrojem informací byla kniha mé konzultantky Evy Irmanové *Maďarská menšina na*

Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989, která mně umožňovala nahlížet na celkovou problematiku komplexním pohledem. Kniha politologa Miloslava Kusého *Čo s našimi Maďarmi* mi pomohla k pochopení problematiky konfliktu mnohonárodnostního státu založeného na národním principu, neboť se zabývá konfliktními tématy, jako jsou kolektivní menšinová práva, občanská a národní identita či územní autonomie.

Ostatní prameny se už týkaly jednotlivých částí mé bakalářské práce. Pro část pojednávající o období třetí vlády V. Mečiara považuji za nejpřínosnější kapitolu *Maďarská menšina jako zdroj napětí* v publikaci *Slovensko 1996* od V. Leška z Ústavu mezinárodních vztahů v Praze, zabývající se nejkontroverznějšími kroky uskutečněnými vládní koalicí mezi lety 1995 a 1996. Dále bych vyzdvihl sborník *Národnostní politika postkomunistických zemí*, editovaný B. Dančákem a P. Fialou z Masarykovy univerzity v Brně, který rekapituluje menšinovou politiku během let 1994-1998, či kapitola *The case of the Hungarian minority in Slovakia* v anglicky psané knize Edwina Bakkera *Minority conflicts in Slovakia and Hungary?*, jež na rozdíl od ostatních publikací nahlíží na tuto problematiku z pohledu maďarské menšiny. Pro období po volbách 1998 bych vyzdvihl zejména knihu politického vůdce etnických Maďarů na Slovensku Bély Bugára *Žijem v takej krajine*, v níž autor popisuje politické cíle maďarské menšiny.

Publikace vydávané Maticí slovenskou se vyznačují výrazně nacionálním zabarvením. Použil jsem je pouze v případech, kdy bylo třeba demonstrovat argumenty slovenských nacionalistů.

2) Problematika maďarské menšiny na Slovensku

2.1) Vymezení pojmu maďarská menšina

Za příslušníka maďarské menšiny se považuje občan Slovenské republiky, který při sčítání obyvatel uvedl maďarskou národnost. Naproti tomu za příslušníky maďarské menšiny nejsou pokládáni občané, kteří při sčítání obyvatel uvedli národnost slovenskou, ačkoliv jako mateřský jazyk uvedli jazyk maďarský. Podle sčítání lidu z roku 1991 tak žilo na Slovensku 586 884 obyvatel maďarské národnosti², což znamenalo, že maďarská menšina tvořila 10,7 % populace Slovenské republiky.³

Za území obývané maďarskou menšinou je podle jejích zástupců možno považovat území obcí, ve kterých je podíl maďarského obyvatelstva větší než 10%.⁴ Toto kritérium splňuje 551 obcí, přičemž v 435 obcích tvoří obyvatelé maďarské národnosti většinu. V 502 obcích překračuje podíl maďarské menšiny 20% hranici, důležitou kvůli možnosti uplatňovat menšinová práva.⁵

Většina z příslušníků maďarské menšiny žije v malých obcích, které mají méně než 5 tisíc obyvatel. Obcí větších než 5 tisíc obyvatel, ležících na území obývaném maďarskou menšinou, je pouze 19 a jen v deseti z nich tvoří maďarská menšina většinu. Žádné město na tomto území nemá více než 50 tisíc obyvatel a desetitisícovou hranici zde přesahuje pouze 13 obcí.

Největší kulturně-historické maďarské centrum představuje město Komárno (*Komárom*), kde 24 tisíc občanů maďarské národnosti tvoří dvoutřetinovou většinu. Ve městě sídlí maďarské Jókaiho⁶ divadlo, největší maďarské gymnázium na Slovensku a velké maďarské nakladatelství. Díky tomu je Komárno velmi důležité pro udržování kulturně-historické identity maďarské menšiny žijící na Slovensku.

---

² Zároveň s tím 608 221 obyvatel uvedlo jako mateřský jazyk maďarštinu. BAKKER, E. *Minority Conflicts in Slovakia and Hungary*. Groningen: Labyrinth publication, 1997, s. 40.

³ Podle sčítání obyvatel z roku 2001 klesl počet obyvatel maďarské národnosti na 520 528, ale vzhledem ke skutečnosti, že se předkládána práce zabývá převážně obdobím 1994-2001, je v této práci operováno pouze s údaji sčítání obyvatel z roku 1991. viz. Statistický úřad SR . [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <www.statistics.sk/webdata/slov/scitanie/tab/tab3a.htm>

⁴ Viz. Příloha č.1.

⁵ BAKKER, E. *Minority Conflicts*, c.d., s. 43.

⁶ Mór Jókai (1825-1904) - nejznámější maďarský spisovatel z období romantismu.

Dlouhý pás území osídleného maďarskou menšinou se táhne podél slovensko-maďarských hranic od Bratislavy až po hranice s Ukrajinou. Toto území není zcela celistvé a můžeme ho rozdělit na tři části.

První, ekonomicky nejvyspělejší částí, považovanou za obilnici Slovenska, je oblast Dunajské nížiny. Rozprostírá se na území okresů Dunajská Streda, Komárno, Galanta a Nové Zámky. Žijí zde dvě třetiny všech příslušníků maďarské menšiny na Slovensku. Další částí je hornaté území středního Slovenska, vyznačující se velkou nezaměstnaností. Žije zde asi jedna čtvrtina příslušníků maďarské menšiny. Její osídlení není tak kompaktní jako v západní a východní části. Poslední část se rozkládá u hranic s Ukrajinou. Etničtí Maďaři se zde na skladbě obyvatelstva podílejí až 80%. Tato oblast má nejtěsnější styky s Maďarskem, což je dáno její odlehlou geografickou polohou a velkou vzdáleností od Bratislavy.⁷

2.2) Historické souvislosti.

Konflikt slovenské většiny a maďarské menšiny se ve většině případů odehrává v iracionální rovině. Jakýkoliv spor je vždy provázen vlnou emocí a mnohdy i výbuchem nacionálních vášní. Důvodem této emocionality jsou zcela zjevně dějinné zkušenosti ze slovensko-maďarských vztahů a zejména pak historické události 20. století.

Historie maďarské menšiny na Slovensku se datuje od konce první světové války, respektive od podepsání Trianonské mírové smlouvy. Obyvatelstvo maďarské národnosti, které do té doby patřilo v zálitavské části monarchie k většinovému národu, se nyní v nově vzniklém Československu ocitlo v pozici národnostní menšiny.

Na území Slovenska žilo podle sčítání obyvatel v roce 1920 1,9 milionu občanů slovenské národnosti a 1,1 milionu občanů národnosti maďarské. Ještě v průběhu roku 1920 docházelo k hromadnému odchodu etnických Maďarů do Maďarského království, až se jejich počet ustálil v roce 1921 na 650 tisících. Podle statistik žilo v roce 1930 na Slovensku už pouze 592 tisíc

---

⁷ BAKKER, E. *Minority Conflicts*, c.d., s. 46.

obyvatel maďarské národnosti, což téměř odpovídá 567 tisícům etnických Maďarů žijících na Slovensku na konci 20. století.⁸

Práva menšin v ČSR byla zakotvena v Saint-Germainské smlouvě z roku 1919, kterou za československou stranu podepsal ministr zahraničí Edvard Beneš a premiér Karel Kramář. Tato smlouva mimo jiné zaručovala menšinám právo na vyučování v mateřském jazyce, možnost používání menšinového jazyka v úředním styku na jazykově smíšeném území, právo na poměrný podíl ze státního rozpočtu či možnost používat svůj mateřský jazyk při jednání v parlamentu.⁹

V meziválečném období se československá vláda snažila posilovat slovenské jazykové výběžky na Žitném ostrově a narušovat tak původně kompaktní maďarské osídlení.¹⁰ V důsledku toho se slovenské etnikum objevilo na místech, kde do té doby vládl pouze maďarský živel. Od tohoto okamžiku se homogenní maďarské jazykové území jižního Slovenska začalo měnit na dvojjazyčné.¹¹

Maďarsko, usilující o revizi Trianonské smlouvy, nabízel v roce 1938 Slovensku, že v případě odtržení od unitaristického Československa dostane v rámci Maďarského království širokou autonomii. Nabídku však Slovensko s ohledem na historické zkušenosti odmítlo. Ani mnichovská dohoda, do které Maďaři vkládali velké naděje, žádné slovenské území Maďarsku nepřihlíkla. Pouze v dodatku závěrečného protokolu se jednalo o potřebě řešit problém maďarské menšiny cestou mezivládních jednání a o tom, že v případě neúspěchu těchto jednání zůstane rozhodnutí na čtyřech signatářských velmocích.¹²

Po neúspěšných jednáních mezi československou a maďarskou delegací v Komárně se řešení sporu ujaly Itálie a Německo, které na 2. listopad 1938 svolaly do Vídně mezinárodní arbitráž.

---

⁸ Kancelář vlády MR pro menšiny žijící v zahraničí. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www.htmh.hu/en/008_slovakia/text012/doc_upload/slonat.jpg>

⁹ IRMANOVÁ, E. *Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989*. Ústí nad Labem: Albis International, 2005, s. 316., FRIČ, P., GÁL, F. *Maďarská menšina na Slovensku*. Bratislava: EGEM, 1992, s. 22.

¹⁰ Při pozemkové reformě byla zahájena kolonizace maďarského jazykového území Žitného ostrova občany, kteří byli věrni československému státu. Často se jednalo o příslušníky českých legií.

¹¹ SIMON, A. *Etnické aspekty kolonizácie na južnom Slovensku v období prvej republiky*. *Slovanský prehľad*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2006, č.1., s. 23-24.

¹² DEÁK, L. *Slovensko v politice Maďarska v rokoch 1938-1939*. Bratislava: Veda, 1990, s. 92.

Vídeňská arbitráž přiřkla Maďarsku 10 390 km² s 853 670 tisíci obyvateli, z nichž však bylo 272 145 občanů slovenské národnosti.¹³ Došlo i k obsazení metropole východní části republiky Košic, čímž bylo přerušeno železniční spojení s Podkarpatskou Rusí a se spojeneckým Rumunskem.

Po vojenském obsazení maďarskou armádou nastala etnická čistka velkého rozsahu, při které byly zaznamenány takové hrůzy jako znásilňování slovenských žen, střílení do davu lidí jdoucích z kostela či pálení slovenských knih. Dokonce jsou známy i případy fyzického týrání za přiznání se ke slovenské národnosti.¹⁴

Pro Slováky je odtržení jižního území obývaného maďarskou menšinou považováno za jednu z největších historických křivd¹⁵ a skutečnost, že se většina obyvatel maďarské národnosti stavěla k Vídeňské arbitráži jako k osvobození¹⁶ a bouřlivě vítala maďarská vojska, přetrvala v povědomí Slováků až do současnosti. Tato zkušenost se tak stala podle Petera Hunčíka a Fedora Gála „sociálním genotypem“ pozdějších slovensko-maďarských vztahů.¹⁷

7. října 1938 byla československou vládou zřízena slovenská autonomie. Stalo se tak z podnětu Hlinkovy slovenské ľudové strany, která prosazovala toto řešení už od roku 1922.¹⁸ Po necelém půlroce, 14. března 1939, však autonomní slovenský sněm pod nátlakem Německa vyhlásil nezávislý „*Slovenský štát*“. Skutečnost, že zřízení slovenské autonomie bylo jen předzvěstí následného odtržení, zůstala v kolektivní paměti slovenského národa až do současnosti. Proto je pojem autonomie jižního Slovenska brán pouze jako ouvertura před jeho připojením k Maďarsku.¹⁹

Během druhé světové války exilový prezident ČSR Edvard Beneš došel k závěru, že pro nové poválečné Československo je životně nutné zbavit se německé a maďarské menšiny a vytvořit národní slovanský stát Čechů a Slováků. S odsunem maďarské menšiny souhlasil ze světových velmocí pouze Sovětský svaz.

---

¹³ DEÁK, L. *Vídeňská arbitráž 2. November 1938 Dokumenty I.* Bratislava: Matica Slovenská, 2002, s. 24.

¹⁴ MARKO, A. MARTINCKÝ, P. *Slovensko-maďarské vztahy*. Bratislava: Signum, 1996, s. 16-17.

¹⁵ BAČOVÁ, V. *Etnická identita a historické změny*. Bratislava: Veda, 1996, s. 57.

¹⁶ Podle K. Janicse bylo totiž v roce 1938 90 % maďarských obyvatel Slovenska přívrženci pro připojení zpět k Maďarsku. MARKO, A. MARTINCKÝ, P. *Slovensko-maďarské vztahy*. c.d., s. 20.

¹⁷ IRMANOVÁ, E. *Maďarská menšina*. c.d., s. 24.

¹⁸ KOVÁČ, D. *Dějiny Slovenska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 192.

¹⁹ KUSÝ, M. *Čo s našimi Maďarmi*. Bratislava: Kalligram, 1998, s. 116.

Poté, co se kvůli odmítavému postoji západních velmocí Československu nepodařilo maďarskou menšinu odsunout do Maďarska, bylo přibližně 55 tisíc občanů maďarské národnosti vyměněno za občany slovenské národnosti žijící v Maďarsku.²⁰

Během roku 1945 byli obyvatelé maďarské národnosti propouštěni ze státních úřadů bez nároku na důchod a těm, kteří neprokázali aktivní účast v boji za osvobození ČSR, byl zkonfiskován majetek. Zároveň byly rozpuštěny veškeré maďarské spolky a ukončena činnost škol s maďarským vyučovacím jazykem.²¹ Dekretem č. 33 ze srpna 1945 pak bylo obyvatelům maďarské národnosti odebráno státní občanství, které jim zaručovalo základní občanská práva.²²

17. června 1946 byla československou vládou vyhlášena tzv. reslovakizace, která se zakládala na tezi, že všichni slovenští Maďaři jsou pouze pomadžarštění Slováci.²³ Toto pro maďarskou menšinu velmi kruté období hodnotí slovenský politolog M. Kusý jako „etnickou čistku“.²⁴ Období reslovakizace skončilo až po změně politické situace v roce 1948, kdy na nátlak Moskvy bylo komunistickou vládou vráceno občanům maďarské národnosti státní občanství.

V komunistickém Československu pak bylo obnoveno vyučování v maďarském jazyce, vydávání maďarského tisku a založen *Csemadok* - kulturní spolek maďarských pracujících žijících v Československu.²⁵

Po roce 1989 se maďarská menšina začala politicky aktivizovat a vznikaly jednotlivé maďarské politické strany.²⁶ Změna režimu však přinesla kromě pokroku v oblasti všeobecných lidských práv však i otázku slovenského národního sebeurčení, které vedlo k rozdělení ČSFR a vzniku samostatné Slovenské republiky (SR)²⁷. Maďarská menšina se stavěla proti rozdělení

---

²⁰ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 230.

²¹ Tamtéž, s. 231.

²² BAČOVÁ, V. Etnická identita. c.d., s. 57.

²³ FRIČ, P., GÁL, F. Maďarská menšina. c.d., s. 25.

²⁴ KUSÝ, M. Čo s našimi Maďarmi. c.d., s. 228.

²⁵ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 235.

²⁶ Už 18. listopadu 1989 vznikla Nezávislá maďarská iniciativa, jež od roku existuje pod názvem Maďarská občanská strana, v únoru 1990 vzniklo hnutí Spolužití, v březnu 1990 vzniklo Maďarské křesťansko-demokratické hnutí a v prosinci 1991 byla založena Maďarská lidová strana. Viz. FRIČ, P., GÁL, F. Maďarská menšina. c.d., s. 30.

²⁷ Po rozdělení ČSFR podíl maďarské menšiny vzrostl z původních 4% v bývalé federaci na 11% v samostatném Slovensku. Stejným poměrem vzrostl i její geopolitický význam. Viz. KUSÝ, M. Čo s našimi Maďarmi. c.d., s. 53.

federace, neboť v nezaujatém postoji Prahy viděla záruku proti slovenským nacionalistům.²⁸ Cesta budování slovenského národního státu, která byla nastoupena po roce 1993, se v průběhu devadesátých let stala základem konfliktů mezi slovenskou většinou a maďarskou menšinou.

---

²⁸ FRIČ, P., GÁL, F. Maďarská menšina. c.d., s. 44.

3) Období vlády koalice HZDS-SNS-ZRS

3.1) Vznik koalice

V březnu 1994 byla po rozkolu uvnitř Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS) vyslovena Národní radou (NR) SR nedůvěra Mečiarovu kabinetu, vzniklému ještě z federálních voleb v roce 1992. Tento pád druhé Mečiarovy vlády měl za následek, že na podzim roku 1994 se na Slovensku konaly předčasné volby, které byly zároveň prvními volbami v historii mladého slovenského státu.

Vítězem se stalo HZDS se ziskem 34,96 % hlasů a 61 mandátů. Na druhém místě se umístila koalice levicových stran Společná volba²⁹ se ziskem 10,41% hlasů a 18 mandátů. Třetí místo obsadila koalice maďarských stran Spolužití, Maďarské občanské strany (MOS) a Maďarského křesťansko-demokratického hnutí (MKDH) se ziskem 10,18% hlasů a 17 mandátů.

Do parlamentu se ještě dostalo Křesťansko-demokratické hnutí (KDH) se ziskem 10,18% hlasů a 17 mandátů, Demokratická unie (DÚ) se ziskem 8,57% a 15 mandátů, Svaz dělníků Slovenska (ZRS) s 7,37% a 13 poslaneckými křesly a nakonec i Slovenská národní strana (SNS) s 5,4% a 9 mandáty.³⁰

Při prvním zasedání parlamentu, probíhajícím 3. listopadu 1994, byly dohodnuty podmínky koaliční spolupráce mezi HZDS, SNS a ZRS. Všechny parlamentní funkce byly obsazeny příslušníky koaličních stran a opozici byl ponechán pouze výbor pro životní prostředí. Došlo k odvolání Nejvyššího úřadu SR, generálního prokurátora, ředitele Slovenského rozhlasu, členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání či členů kontrolního orgánu, který dohlížel na chod Slovenské zpravodajské služby. Pro způsob, jakým zde nová koalice provedla radikální čistku uvnitř státního aparátu, dostalo toto noční jednání od slovenských novinářů metaforické přívzvisko „noc dlouhých nožů“.³¹

---

²⁹ Společná volba se skládala ze Strany demokratické levice (SDL), Strany zelených Slovenska (SZS), Sociálně demokratické strany na Slovensku (SDSS) a Hnutí zemědělců SR

³⁰ KOPEČEK, L. *Od Mečiara k Dzurindovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 100.

³¹ HLOUŠEK, V. KOPEČEK, L. *Konsolidace demokracie a hybridní režimy – slovenský a chorvatský případ. Středoevropské politické studie*[online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www.cepsr.cz/clanek.php?ID=180>>

Vládnoucí koalice, která chápala demokracii jako „diktaturu většiny“, se snažila koncentrovat moc do svých rukou a vytlačit opozici z politického dění.³² Tento způsob pojetí demokracie lze charakterizovat slovy „Zvykněte si, je po volbách.“, která V. Mečiar pronesl směrem k opozičním poslancům, když protestovali proti způsobu, jakým koalice HZDS-SNS-ZRS provedla převzetí moci.³³

3.2) Spory při ratifikace maďarsko-slovenské základní smlouvy

Politika slovenské vlády vůči maďarské menšině měla klíčový vliv na maďarsko-slovenské vztahy. Během první poloviny devadesátých let nebyly tyto vztahy vzhledem ke sporu ohledně vodního díla Gabčíkova-Nagymaros nijak přátelské. Nepřispívaly k tomu ani občasné výroky maďarských státníků. Např. maďarský premiér J. Antall v roce 1990 vyjádřil přání „být premiérem 15 milionů Maďarů“ či označil nástupnické státy za „umělé politické útvary“³⁴. Nejdůležitějším počinem v maďarsko-slovenských vztazích během devadesátých let bylo uzavření maďarsko-slovenské základní smlouvy³⁵. Smlouva byla součástí paktu stability, navrženého francouzským premiérem Balladurem, a byla koncipovaná jako konečný slovensko-maďarský smír, který měl zabránit opakování jugoslávského scénáře. Maďarská menšina si od ní slibovala mezinárodní garanci svých kolektivních práv, jimiž by mohla podpořit své požadavky na autonomii.

Maďarská strana se v této smlouvě zavázala, že nebude usilovat o žádnou, tedy ani o mírovou revizi slovensko-maďarských hranic. Slovenská strana na oplátku připustila, aby do smluvního textu byla zahrnuta *Rámcová dohoda o ochraně národnostních menšin RE*,³⁶ *Dokument z kodaňské schůzky KBSE, Deklarace valného shromáždění OSN o právech národnostních menšin a Doporučení č. 1201 parlamentního shromáždění Rady Evropy*. Slovenská vláda tím uznala, že

---

³² *Slovensko 1995. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 1996, s. 15.

³³ LEŠKO, M. *Mečiar a mečiarismus*. Bratislava: VMV, 1996, s. 126.

³⁴ IRMANOVÁ, E. *Priority maďarské zahraniční politiky po roce 1989*. Slovanské historické studie 29. Praha: Historický ústav AV ČR, 2003, s. 59.

³⁵ Originální název smlouvy zněl: Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci mezi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou.

³⁶ *Rámcová dohoda o ochraně národnostních menšin* je první mezinárodní dokument věnovaný ochraně menšin. Má za cíl specifikovat právní principy, které zabezpečí práva menšin. viz. *Výkladová správa k Rámcovému dohovoru na ochranu národnostných menšin*. [online], [cit. 2006-05-14] dostupné z WWW: <<http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/432.doc>>

menšinová politika není jen vnitřní záležitostí suverénního státu, ale že je subjektem mezinárodního práva.

Největší pozornost obě strany zaměřily na doporučení č. 1201 parlamentního shromáždění Rady Evropy, které zdůrazňovalo nutnost kolektivních práv.³⁷ Přestože doporučení nemá závazný charakter, vyvolávala jeho přítomnost v slovensko-maďarské smlouvě bouřlivé reakce národně orientovaných kruhů, což následně ovlivnilo menšinovou politiku slovenské vlády. Těsně před podpisem smlouvy si V.Mečiar vymohl doplnit do smlouvy dodatek, který měl zdůraznit fakt, že doporučení č.1201 Rady Evropy se vztahuje na individuální lidská a občanská práva.³⁸

V den slavnostního podpisu smlouvy 19. března 1995 však ministr zahraničí SR J. Schenk předal svému maďarskému protějšku L. Kovácsovi nótu, v níž slovenská vláda oznamovala, že z textu podepsané smlouvy nevyplývá pro slovenskou stranu jakýkoliv závazek týkající se uznání kolektivních práv maďarské menšiny, které by umožňovalo vznik etnické autonomie. Maďarské delegaci pak bylo sděleno, že jestli bude maďarská strana přesvědčena o opaku, jedná se z její strany jedná o špatnou interpretaci textu smluvního dodatku. Ačkoliv byl maďarský premiér Gyula Horn po návratu do vlasti na půdě parlamentu opozicí obviněn, že podepsal „druhý Trianon“, byla základní smlouva schválena maďarským parlamentem už v červnu 1995.³⁹

---

³⁷ Zastoupení Evropské komise v České republice. [online], [cit. 2006-05-21] dostupné z WWW: <<http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=316>>

³⁸ IRMANOVÁ, E. Priority. c.d., s. 70.

³⁹ Tamtéž, s. 95-96.

Na Slovensku však narazila základní smlouva na tvrdý odpor SNS, která, podporována Maticí slovenskou, prohlašovala, že tato smlouva „poškozuje národní a státní zájmy Slovenska a otvírá Maďarsku dveře do slovenské vnitřní politiky, čímž ze Slovenska činí rukojmí ve vztahu k maďarské menšině.“⁴⁰ Odmítavé stanovisko SNS k základní smlouvě zesílilo po společném prohlášení účastníků konference „Maďarsko a Maďaři žijící za hranicemi“, kdy se pod závazek poskytnutí koordinované podpory maďarské autonomii podepsali kromě zástupců všech stran maďarské koalice i maďarský premiér Gyula Horn a ministr zahraničních věcí Maďarské republiky L.Kovács.⁴¹

V této nacionálně vyostřené době se ukázalo, jak nebezpečné by se mohlo stát ministerstvo obrany mnohonárodnostního stát v rukou nacionalistů 1.ledna 1996 začaly být na popud SNS zakládány polovojenské jednotky domobrany, které měly za úkol zajišťovat pořádek. Po naplnění tabulkových stavů šesti brigád by měli nacionalisté k dispozici vojenskou sílu, kterou by pak díky postu ministra obrany mohli použít k rozhánění maďarských demonstrací nebo při potlačení jakéhokoliv hnutí odporu na etnicky smíšeném území.⁴²

Pro odpor SNS byla ratifikace základní smlouvy v parlamentu neustále odkládána. Slovensko se tehdy dostalo pod obrovský mezinárodní tlak a bylo mu sděleno, že bez podpisu této základní smlouvy nebude možné pokračovat v jeho euroatlantické integraci. SNS podmiňovala podporu základní smlouvy přijetím zákona na ochranu republiky, umožňujícího trestně stíhat slovenské občany, kteří by v cizině rozšiřovali nepravdivé informace nebo poškozovali slovenské zájmy nebo jméno SR či organizovali veřejná shromáždění s úmyslem rozvrátit ústavní zřízení SR.⁴³ Tento zákon by znamenal existenční ohrožení zejména pro zástupce stran maďarské koalice, kteří by mohli být kdykoliv obviněni z rozvracení republiky.⁴⁴

Slovenská vláda se tehdy ocitla mezi dvěma mlýnskými kameny. Na jedné straně neustále sílil tlak ze zahraničí, vyzývající k co nejrychlejší ratifikaci smlouvy, a na druhé straně SNS

---

⁴⁰ IRMANOVÁ,E. Maďarská menšina. c.d., s. 167.

⁴¹ LEŠKA, V. Slovensko 1996. c.d. s. 28.

⁴² Tamtéž, s.30,

⁴³ V souvislosti s tímto zákonem prohlásil V.Mečiar 7.března 1996 na mítinku HZDS“ *Už toho bolo dost, republiku si rozvracet nedáme.*“ Viz. LEŠKO,M. *Sebediskvalifikácie favorita* in. BÚTORA,M., ŠEBEJ,F *Slovensko v šedej zóně*. Bratislava: IVO, 1998, s. 44.

⁴⁴ Tamtéž, s. 30.

požadovala přijetí zákona, který by evidentně poškozoval obraz Slovenska v zahraničí. Po vleklých sporech uvnitř vládní koalice byla nakonec základní smlouva ratifikována 26. března 1996, tedy více než rok po slavnostním podpisu v Paříži. Spolu s ní byla schválena novela trestního zákona obsahující pasáže o ochraně republiky. Prezident M. Kováč však novelu trestního zákona vetoval a při opětovném hlasování v NR už novela schválena nebyla.

Zástupci maďarské menšiny původně považovali základní smlouvu jako možný počátek usmíření obou států a jako první krok k jejich ekonomické, kulturní a regionální spolupráci. Nakonec však vzhledem k tomu, že smlouva odmítala jakákoliv kolektivní práva a chyběl v ní systém mezinárodní kontroly a účinných sankcí, hlasovali poslanci stran MK proti její ratifikaci.⁴⁵

3.3) Přijetí jazykového zákona

Během vládní spolupráce mezi HZDS a SNS, kterou slovenský sociolog a politolog M. Bútor označil za stranu extrémních nacionalistů⁴⁶, došlo k posílení pozic nacionalistických proudů uvnitř HZDS. Toto spojenectví pak vyústilo v politické kroky, kterými se třetí Mečiarova vláda snažila prezentovat jako ochránkyně slovenských národních zájmů před maďarskou iredentou.⁴⁷

Prvním počinem, jenž měl posílit pozice státotvorného národa na etnicky smíšeném území, bylo přijetí nového jazykového zákona. Jeho přípravu oznámilo ministerstvo kultury pod vedením národně orientovaného spisovatele I. Hudce z HZDS v květnu 1995.⁴⁸

Genezi tohoto zákona je nutné vidět v širších souvislostech problematiky základní slovensko-maďarské smlouvy, kdy přijetí jazykového zákona bylo jedním z kroků, které měly uspokojit národně orientované kruhy a přimět je k souhlasu s její ratifikací.⁴⁹

---

⁴⁵ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina., s. 266.

⁴⁶ LEŠKA, V. Slovensko 1996. c.d., s. 25.

⁴⁷ Takové pojetí menšinové politiky bylo deklarováno přímo i v programovém prohlášení nové vlády, a to větou: *“Starostlivosť o Slováky na jazykovo smiešanom území pokladá vláda za jednu z priorit...”* Programové vyhlášení vlády SR. 1994. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1163>>

⁴⁸ I. Hudec např. v roce 1998 prohlásil, že *„Maďarské strany vytvářejí na jihu Slovenska umělé jazykové gheto, které se má stát předpolím pro budoucí krvavé nepokoje, druhé Kosovo, kde umírá každý desátý člověk. Některé strany možná budou chtít změnit hranice SR. Není normální, jestli si někdo přeje, aby tekla krev. Slovensko si však svoje hranice bude bránit, i za pomoci radikálních kroků.“* Viz. IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 190.

⁴⁹ LEŠKA, V. Slovensko 1996. c.d., s.28-29.

Ačkoliv Vladimír Mečiar při setkání s představiteli maďarských stran v červnu slíbil, že tento zákon bude připravován ve spolupráci se zástupci maďarské menšiny, byl nakonec připraven ministerstvem kultury bez jakékoliv konzultace. V listopadu 1995 byl jazykový zákon hlasy koaličních poslanců v Národní radě Slovenské republiky schválen.⁵⁰

Důvodem k vypracování nového jazykového zákona, o jehož přijetí se kromě vládní SNS zasazovala hlavně Matice slovenská, byla snaha zabránit asimilaci Slováků na jižním Slovensku. MS vyzývala slovenský národ, aby vyjádřil svoji podporu nového zákona rozsáhlými manifestacemi.⁵¹ Jazykový zákon se ve svém úvodu odkazoval na čl. 6 Ústavy SR, v němž stojí: „Na území Slovenské republiky je státním jazykem slovenský jazyk“.⁵² Přijetí jazykového zákona, který ukončil platnost jazykového zákona roku 1990, znamenalo první významné okleštění minoritních práv na Slovensku od roku 1989.

Jak ministerstvo kultury, tak i vláda SR celkově ignorovala všechny připomínky zástupců maďarské menšiny, kteří poukazovali na skutečnost, že zrušením zákona z roku 1990 zabývajícího se používáním menšinových jazyků jsou přímo poškozována menšinová práva garantována ústavou. Po opakovaném slibu V. Mečiara, že po přijetí jazykového zákona bude brzy přijat zákon o menšinových jazycích, podepsal jazykový zákon i prezident. Zákon o státním jazyce tak vešel 1. ledna 1996 v platnost.

Přímo v úvodním ustanovení zákona o státním jazyce bylo uvedeno: „*Zákon neupravuje používání jazyků národnostních menšin a etnických skupin. Používání těchto jazyků upravují zvláštní zákony.*“ Ve skutečnosti však takové zákony vůbec neexistovaly a vláda ani neměla v úmyslu se jejich přípravou nějak zabývat.⁵³

Po vstoupení jazykového zákona v platnost směly ve státní správě pracovat pouze osoby, které prokázaly přiměřenou znalost slovenského jazyka. Kritici zákona poukazovali na nejednoznačně definovanou formulaci „přiměřená znalost“, která by mohla být některými

---

⁵⁰ Pro jazykový zákon hlasovaly kromě poslanců M. Ftáčnika a V. Vaškoviče i opoziční strany SDL a DÚ, což vyvolalo rozkol mezi maďarskou a slovenskou částí opozice.

⁵¹ BAJANÍK, S. *Za Slovenský Juh*. Turčianské Teplice: Matica Slovenská, 2005, s. 39.

⁵² *Ústava SR*, [online], [cit. 2006-05-14] dostupné z WWW: <www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1013>

⁵³ *Zákon č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky*. [online], [cit. 2006-05-14] dostupné z WWW: <www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/425.doc>

nacionálními kruhy interpretována jako záminka k propouštění občanů maďarské národnosti z pozic ve státní správě. To by se mohlo lehce zvrhnout v etnickou personální čistku státního aparátu.

Všechny státní orgány, organizace a orgány územní správy byly nyní povinny používat v úředním styku státní jazyk, a to i při vzájemném styku. Ve státním jazyce se dále měla vést celá úřední agenda obcí, a to i v obcích, kde měla maďarská menšina převahu a ovládala i místní zastupitelstvo.

Na všech základních a středních školách s menšinovým vyučovacím jazykem se měla zavést výuka státního jazyka. Dále zákon požadoval, aby všichni pedagogové ovládali státní jazyk jak slovem, tak i písmem a pedagogická dokumentace byla vedena pouze ve státním jazyce.

Státní jazyk byl jako jediný povolený jazyk zaveden i do bezpečnostních sil Slovenské republiky, které měly povinnost používat při vzájemné komunikaci pouze státní jazyk. Státní jazyk byl i jediný jazyk používaný v soudnictví.

Všechny veřejné informační tabule a nápisy určené k informování veřejnosti musely být psané ve státním jazyce. Byla možnost použít i dvojjazyčný nápis, ale byla zde podmínka, že nápis ve státním jazyce musí být minimálně tak velký jako nápis v cizím (tj. menšinovém) jazyce.

Všechna televizní a rozhlasová vysílání musela probíhat ve státním jazyce. V případě, že byl pořad vysílán v menšinovém jazyce, musely televizní a rozhlasové společnosti po jeho skončení zopakovat tento pořad v překladu do státního jazyka.

Dozor nad dodržováním jazykového zákona mělo ministerstvo kultury, které zároveň mohlo udílet pokuty za jeho případné nedodržování. Bylo tak rozhodnuto navzdory návrhu Rady Evropy, který doporučoval, aby o udělení pokuty za porušování jazykového zákona rozhodoval soud.

Tím, že zákon o státním jazyce nijak neupravoval používání jazyků národnostních menšin, vznikla situace, že až do novelizace zákona o povinných výtiscích periodického a neperiodického tisku na začátku roku 1996 bylo vydávání maďarských periodik protizákonné.⁵⁴

---

⁵⁴ *Slovensko 1996. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 1997, s. 255.

V návaznosti na zákon o státním jazyce přijala Národní rada SR nový jednací řád, kterým bylo poslancům maďarské národnosti odebráno právo používat jejich mateřský jazyk na půdě parlamentu, přestože této možnosti poslanci maďarské národnosti téměř nikdy nevyužili. Proti tomuto rozhodnutí protestovali i představitelé Maďarské republiky, kteří tak podpořili poslance ze stran MK.

Strany Maďarské koalice označily zákon o státním jazyce za protiústavní a společně s KDĽH podaly žádost k přezkoumání zákona k Ústavnímu soudu SR. Ústavní soud během celého roku 1996 žádné stanovisko nezaujal, a tak nadále zůstal tento zákon i přes odpor maďarské menšiny v platnosti.

V roce 1997 po podání ústavní stížnosti stranami MK uznal Ústavní soud, že nařízení používat v písemném styku s veřejnoprávními orgány pouze státní jazyk je protiústavní.⁵⁵

Na výtky, že zákonem o státním jazyce jsou diskriminovány národnostní menšiny, reagovala Mečiarova vláda slibem, že v nejbližší době přijme zákon, který bude upravovat používání menšinových jazyků. V roce 1996 však vláda žádný podobný zákon nepřijala.

Jako odpověď na neustálé protesty ze strany zástupců maďarské menšiny vypracovalo ministerstvo školství *Analýzu stavu legislativního rámce používání jazyků příslušníků menšin*. V této analýze bylo uvedeno, že legislativa SR dává příslušníkům národnostních menšin postačující právní ochranu jejich menšinových práv a že přijetí zákona o používání menšinových jazyků není zapotřebí.⁵⁶

Přijetí zákona o používání menšinových jazyků požadovali i zástupci různých zemí či mezinárodních institucí a neexistence tohoto zákona byla důvodem silné mezinárodní kritiky slovenské vlády. Na tuto kritiku reagovala vláda V. Mečiara konstatováním, že právní zabezpečení maďarské menšiny na Slovensku je postačující a v mnoha ohledech až nadstandardní.⁵⁷

V roce 1997 Ústavní soud ohlásil, že neexistence zákona, který by upravoval používání menšinových jazyků, je v rozporu s ústavou SR. Po kritice ze strany Evropské unie a Organizace

---

⁵⁵ Slovensko 1997. *Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 1998, s. 159.

⁵⁶ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 177.

⁵⁷ Slovensko 1996. c.d., s. 255.

pro bezpečnost a spolupráci v Evropě⁵⁸ premiér Vladimír Mečiar opět slíbil jeho přijetí. Čestný předseda SNS Jozef Prokeš dokonce prohlásil, že se takový zákon už připravuje, ale zůstalo jen u slov a za celou dobu vlády koalice stran HZDS-SNS-ZRS tento zákon nikdy vypracován nebyl.

Přijetím jazykového zákona nejvíce trpěli obyvatelé malých obcí na území kompaktně osídleném maďarskou menšinou, kde podíl maďarského obyvatelstva v některých z nich dosahoval téměř sta procent. Mnozí starší občané zde totiž slovenský jazyk vůbec neovládali. Docházelo tedy k situacím, kdy etnický Maďar byl pod hrozbou pokuty nucen komunikovat s úředníkem maďarské národnosti slovensky, přestože pro oba byla jejich rodným jazykem maďarština.

3.4) Pokus o zavedení dvojjazyčného vyučování

Jak silnou zbraní může být v menšinové politice post ministra školství, ukázala během roku 1995 nejmenší vládní strana SNS, když připravila projekt tzv. alternativního školství, jež měl oficiálně za cíl zavedením dvojjazyčného vyučování zlepšit znalost slovenského jazyka mezi žáky škol s menšinovým vyučovacím jazykem.

Už od začátku bylo počítáno s tím, že se projekt alternativního vyučování setká s velmi tvrdým odporem maďarské menšiny. Z toho důvodu byl novelizován zákon o státní správě ve školství a školské samosprávě z roku 1992, jehož změna poté umožňovala ministerstvu školství jmenování a odvolání ředitelů škol bez udání důvodů.

Když se vysoký komisař OBSE při své návštěvě Bratislavy zajímal o projekt alternativního školství, byl ujištěn, že si obyvatelé maďarské menšiny budou moci vybrat, do jaké školy budou své děti posílat.⁵⁹ Přesto byl projekt alternativního školství navzdory nesouhlasu rodičů žáků škol s maďarským vyučovacím jazykem spuštěn.⁶⁰ Tento projev arogance státní moci vyvolal veliké protesty mezi obyvateli maďarské národnosti. Protože je jazyk jedním z nejdůležitějších identifikačních znaků maďarské menšiny, kterým se odlišuje od ostatní společnosti, obávali se

---

⁵⁸ Podle Maticy Slovenské však všechny mezinárodní mise naopak vždy došly k závěru, že situace národnostních menšin na Slovensku odpovídá evropským standardům. viz. ROLKOVÁ, N. *Desaťročie Slovenskej republiky*. Martin: Matica Slovenská, 2004, s. 641.

⁵⁹ *The Role of the High Commissioner of National Minorities in OSCE Conflict Prevention*. Hague: The foundation on Inter Ethnic Relations, 1997, s. 73.

⁶⁰ BAKKER, E. *Minority Conflicts*. c.d., s. 79.

obyvatelé maďarské národnosti, že zavedení dvojjazyčného vyučování je prvním krokem ke zničení maďarského menšinového školství⁶¹ a začátkem postupné asimilace maďarské menšiny na jižním Slovensku. Z tohoto důvodu se odhodlali k protestům, které v historii této minority neměly obdoby.⁶²

Veřejné nepokoje začaly už v dubnu roku 1995, kdy se v Komárně sešlo na protivládní demonstraci asi pět až sedm tisíc obyvatel maďarské národnosti, kteří protestovali proti připravovanému projektu alternativního školství. Do protestu se zapojili nejen představitelé stran Maďarské koalice, ale i zástupci Unie maďarských učitelů na Slovensku, a dokonce i některé čistě slovenské organizace, jako například Helsinské občanské sdružení SR.

Při zavádění alternativního školství využilo ministerstvo školství své nové pravomoci a odvolalo ředitele čtyř škol s maďarským vyučovacím jazykem, kteří odmítli ve svých školách zavést dvojjazyčné vyučování. Na jejich místo pak byly dosazovány osoby, které s projektem souhlasily. Ve třech případech byly dokonce na místo ředitele maďarské školy jmenovány osoby slovenské národnosti, které neuměly maďarsky.

Na začátku školního roku, kdy mělo být alternativní školství spuštěno, se veřejné demonstrace konaly téměř ve všech větších obcích obývaných maďarskou menšinou. Jako projev pasivní rezistence odmítali rodiče maďarské národnosti posílat své děti do škol, ve kterých bylo alternativní vyučování zavedeno. Výsledkem bylo, že na začátku školního roku 1995-1996 nezasedlo do školních lavic 87% žáků základních škol a 73% studentů středních škol.⁶³ Nejdramatičtější byla situace v Galantě, kde se za odvolaného maďarského ředitele postavil učitelský sbor i rodiče žáků, kteří demonstrovali za jeho návrat a odmítali pustit děti do školy. Reakcí ministerstva školství na vzniklou situaci mělo být zrušení gymnázia v Galantě nebo rozpuštění Svazu maďarských pedagogů, k čemuž však nakonec nedošlo.⁶⁴

---

⁶¹ Maďarské menšinové školství se skládalo z 284 mateřských škol, 268 základních škol a 28 středních škol. viz. tamtéž, s. 76.

⁶² *Slovensko 1995. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 1996, s. 53.

⁶³ BAKKER, E. *Minority Conflicts*, c.d., s. 79.

⁶⁴ *Slovensko 1995. c.d.*, s. 53-54.

Vzhledem k těmto protestům a projevům občanské neposlušnosti se ministerstvu školství projekt alternativního školství nepodařilo ve školním roce 1995/1996 prosadit. Výjimku tvořilo 29 mateřských škol, jedna základní škola a tři školy střední.⁶⁵

Přestože po tomto neúspěchu ministerstvo školství od projektu alternativního školství upustilo, v boji proti maďarskému menšinovému školství pokračovalo dále. S odkazem na jazykový zákon zakázalo v roce 1997 na školách s maďarským vyučovacím jazykem vydávat vysvědčení v maďarštině, i když se tato vysvědčení vydávala na Slovensku již od roku 1921. Od té chvíle se směla používat pouze vysvědčení vydaná ve státním jazyce.

Zákaz vydávat dvojjazyčná vysvědčení vyvolal, podobně jako předtím, pokus o zavedení alternativního školství protesty mezi příslušníky maďarské menšiny. Ředitelé některých škol tento zákaz nerespektovali a žákům vydávali vysvědčení v jazyce maďarském i přes úřední zákaz. Ministerstvo školství v některých případech využilo při zavádění alternativního školství nově nabyté pravomoci odvolat ředitele bez udání důvodu.

Opakovala se situace, která nastala při pokusu zavést do škol alternativní vyučování. Opět se objevovaly případy pasivní rezistence, kdy žáci odmítali vysvědčení vydaná ve státním jazyce převzít. Ve městech obývaných maďarskou menšinou se znovu konaly demonstrace a Sdružení maďarských rodičů začalo s organizací podpisových petic a protestních nót, určených pro ministerstvo školství. Do března se pod tyto petice podepsalo přes 55 tisíc občanů.

Ministerstvo školství však tentokrát protestům neustoupilo a rozhodlo se prosadit tento zákaz všemi dostupnými prostředky. Učitelům, kteří se postavili proti tomuto nařízení a odmítli vydávat vysvědčení psaná pouze ve státním jazyce, byla zkrácena variabilní část jejich mzdy. Na některých středních odborných učilištích byli žáci prvních ročníků dokonce pod hrozbou vyloučení ze studia nuceni prokázat, že převzali na konci základní školy vysvědčení vyplněné pouze ve slovenštině.⁶⁶ Projekt vysvědčení vydávaných ve státním jazyce skončil nakonec pro ministerstvo školství na rozdíl od projektu alternativního školství úspěšně.

---

⁶⁵ Slovensko 1996. c.d., s. 255.

⁶⁶ Slovensko 1997. c.d., s. 162.

Politika dvojí tváře, kterou koalice HZDS-SNS-ZRS praktikovala vůči maďarské menšině, se projevila při návštěvě vysokého komisaře OBSE pro národnostní menšiny⁶⁷ Maxe van der Stoela v Bratislavě. Na společné tiskové konferenci s van der Stoelem prohlásila místopředsedkyně vlády Katarína Tóthová, že pokud si budou příslušníci maďarské menšiny přát, nebude vydávání maďarských vysvědčení zastaveno. Uvedený výrok měl mezinárodní veřejnosti sloužit jako důkaz, že slovenská vláda vychází maďarské menšině vstříc.

Hned po odjezdu vysokého komisaře OBSE ze země však bylo maďarské menšině sděleno, že maďarsky vydávaná vysvědčení nebudou považována za oficiální doklad.⁶⁸

3.5) Finanční diskriminace v oblasti podpory menšinové kultury

Menšinová politika třetí Mečiarovy vlády se nezabývala pouze problémem ochrany státního jazyka na etnicky smíšeném území, ale zasahovala i do ostatních sfér života maďarské menšiny. Výrazně protimaďarského charakteru pak nabyla vládní politika v oblasti podpory menšinové kultury. Navzdory skutečnosti, že se rozpočet ministerstva kultury v roce 1995 oproti předchozímu roku zvýšil, klesla státní podpora menšinových kultur o 60% na 58 milionů Slovenských korun (Sk) z původních 140 milionů Sk v roce 1994.⁶⁹

V roce 1995 byl maďarský kulturní svaz Csemadok, jemuž byla snížena státní podpora téměř na nulu, donucen propustit téměř všechny své zaměstnance.⁷⁰ Kvůli nedostatku finančních prostředků se celoslovenská maďarská organizace rozpadla na jednotlivé regionální sekce, které zůstaly funkční jen díky členským příspěvkům, sponzorským darům maďarských organizací a podpoře obcí s maďarským zastupitelstvím.

Menšinovému periodickému tisku byla v roce 1995 vyčleněna pouze poloviční suma než v roce předešlém. Podpora neperiodického tisku byla ještě horší. Zde činil státní příspěvek pro

---

⁶⁷ Vysoký komisař má za úkol předcházet pomoci preventivní diplomacie etnickým konfliktům už v jejich ranné fázi, tím že poskytne včasné varování o vážnosti situace stálé radě OBSE. viz. FOREJTOVÁ, M. *Mezinárodněprávní ochrana menšin*. Plzeň:ZČU, 2002, s. 99.

⁶⁸ Tamtéž, s. 162.

⁶⁹ Tento pokles je zapříčiněn i skutečností že se v roce 1995 do rozpočtu nepočítaly finanční příspěvky pro příspěvkové menšinové organizace. viz. Slovensko 1995. c.d., s. 54.

⁷⁰ DOSTÁL, O. *Slovenska "maďarska otazka"*. [online]. [cit. 2006-05-10] dostupné z WWW: <http://www.arts.gla.ac.uk/Slavonic/staff/Slov_Hung.html>

rok 1995 pouze pětinu částky vyčleněné v roce 1994. A tak vzhledem k těmto finančním škrtkům zaniklo několik maďarských periodik, jako např. A Hét, Nap, Keleti Napló, Sansz či Szamár.

Peníze odebrané ministerstvem kultury menšinovým periodikům byly využity k podpoře národnostních příloh provládního deníku Slovenská Republika, kterému byla přisouzena podpora ve výši 8,75 milionu Sk a Hlasu ľudu, který dostal finanční podporu 6 milionů Sk. Vzhledem k zřetelné provládní orientaci uvedených deníků však příslušníci maďarské menšiny tato periodika ignorovali.

3.6) Reforma veřejné správy a vznik nových okresů

V roce 1996 provedla Mečiarova vláda reformu veřejné správy, kterou zrušila územní členění z roku 1990. Počet okresů byl touto reformou zvýšen z původních 38 na 79. Všechny nové okresy však vznikly pouze v severní části Slovenska, zatímco na etnicky smíšeném území žádný nový okres, který by měl převahu maďarského obyvatelstva, nevznikl.

I když občané maďarské národnosti tvořili 11% obyvatel Slovenska, dosahovali většiny pouze v okresech Dunajská Streda a Komárno. V přepočtu na procenta to znamenalo, že při 11% zastoupení v celkové populaci měli většinu pouze v 2,53 % okresů.

V jižním a jihovýchodním Slovensku vznikly okresy, které svým protáhlým severojižním tvarem zabraňovaly, aby maďarská menšina mohla získat v těchto nových okresech většinu. Nejzřetelněji se tato metoda „gerrymanderingu“⁷¹ projevovala u okresů Rožňava, Revúca, Rimavská Sobota, Lučenec, Trebišov a Michalovce.⁷²

Tento „gerrymandering“ provedla vláda navzdory skutečnosti, že v slovensko-maďarské smlouvě obsažené doporučení 1201 parlamentního shromáždění Rady Evropy zakazuje provádět promyšlenou, v neprospěch menšiny zamýšlenou změnu demografického složení regionů, ve kterém menšina žije.⁷³

---

⁷¹ Vytváření nepřirozeně tvarovaných územních celků s úmyslem politicky oslabit určitou část obyvatel.

⁷² Viz. Příloha č.2.

⁷³ *Recommendation 1201 on an additional protocol on the human rights of minorities to the European Convention of Human Rights.* in CHASZAR, E. *The international problem of national minorities.* Toronto: Matthias Corvinius publishing, 1999, s. 108.

Menšinová politika třetí Mečiarovy vlády, silně akcentující národní princip vyvolala na jižním Slovensku značné etnické napětí. Jako reakci na tento koncentrovaný útok proti své menšinové identitě, který se projevoval omezováním menšinové kultury či menšinového školství, požadovali zástupci maďarské menšiny vytvoření územní autonomie. Tento požadavek byl podle M. Kusého jen jedinou možnou reakcí na etnicky orientovanou politiku národního státu, kterým se maďarská menšina domáhala nápravy narušené občanské rovnosti.⁷⁴

---

⁷⁴ KUSÝ, M. Čo s našimi Maďarmi. c.d., s. 136.

4) Vznik jednotné maďarské strany

4.1) Změna volebního zákona

Nejsilnější vládní strana HZDS toužila vyhrát volby v roce 1998 takovým způsobem, aby sama získala ústavní většinu a nemusela se dělit o moc se svým koaličním partnerem. K dosažení tohoto cíle jí měla pomoci změna poměrného volebního systému na většinový ve spojení s reformou veřejné správy a volebních regionů. Vzhledem k roztříštěnosti opozice by tato změna volebního zákona vedla k drtivému vítězství HZDS.

V roce 1997 Mečiarova vláda prostřednictvím svého ministra vnitra G. Krajčího zmařila referendum o přímé volbě prezidenta a vstupu Slovenska do NATO. Tento kontroverzní krok ohrožoval základní rámec slovenské demokracie a měl za následek nejen zhoršení obrazu Slovenska v očích Západu,⁷⁵ ale také eskalaci napětí mezi vládními stranami a opozicí.

Tento akt stmelil doposud roztříštěné⁷⁶ opoziční síly, které se shodly na nutnosti postavit jako protiváhu vládnímu HZDS silnou opoziční stranu. Výsledkem bylo v roce 1997 sloučení pěti opozičních stran DÚ, KDĽ, Demokratické strany (DS), Sociálně demokratické strany na Slovensku (SDSS) a Strany zelených Slovenska (SZS) do jednotné strany s názvem Slovenská demokratická koalícia (SDK). Předsedou nového politického subjektu se po dlouhých jednáních stal Mikuláš Dzurinda z KDĽ.

Po vzniku SDK se už vítězství HZDS v parlamentních volbách uskutečněných podle většinového volebního systému nejevilo tak jisté, což donutilo nejsilnější vládní stranu upustit od myšlenky změny dosavadního volebního systému. Když vládní koalici nevyšla myšlenka na změnu volebního zákona, pokusila se odstranit svého největšího politického rivala jinou změnou volební legislativy. Krátce před volbami byla přijata novela volebního zákona obsahující klauzuli, že každá strana v koalici musí získat ve volbách minimálně 5% hlasů. V praxi to znamenalo, že SDK by musela ve volbách získat minimálně 30% a strany Maďarské koalice minimálně 15%. Na tuto

---

⁷⁵ Např. komisař EU van den Broek po zmařeném referendu prohlásil, že „*právni stát a demokracie se na Slovensku nezdají být dostatečně hluboko zakořeněné*“. viz. KUSÝ, M. Slovensko 1997. *Mezinárodní politika*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997, č. 7., s. 5.

⁷⁶ Před vznikem SDK se tři opoziční strany DÚ, KDĽ a DS sloučily do tzv. Modré koalice, která však měla pouze neformální charakter.

nenadálou a ryze účelovou změnu volebních pravidel byly SDK a strany Maďarské koalice donuceny reagovat přeměnou svých politických uskupení na nové politické subjekty.

4.2) Sjednocení tří maďarských stran do SMK

Maďarské strany Spolužití, MOS a MKDH spojené v Maďarské koalici zastávaly během třetí Mečiarovy vlády důsledně opoziční postoje. Několikrát se však dostaly i do sporu s ostatními členy opozice, jako například při hlasování o zákonu o státním jazyce v roce 1995. Obhajoba demokratických hodnot, odmítání autoritářských metod a společné postoje v otázce zahraniční integrace Slovenska byly faktory,⁷⁷ které v roce 1997 sblížily maďarské strany se zbytkem demokratické opozice. V prosinci 1997 pak zástupci stran Maďarské koalice a zástupci SDK vydali společné prohlášení o podmínkách budoucí spolupráce všech demokratických stran. V tomto dokumentu se však museli zástupci MK písemně zavázat, že v budoucnu nebudou požadovat územní autonomii na etnickém principu.

Strany MK se před volbami v roce 1998 rozhodovaly, v jakém společném uskupení půjdou jejich strany do volebního boje. Po přijetí novely volebního zákona bylo zřejmé, že by se tyto tři maďarské strany sdružené v MK do parlamentu nedostaly. Potřebovaly by totiž získat minimálně 15% hlasů, což se při jejich pravidelném zisku okolo 11% zdálo velmi nepravděpodobné.

Každá ze tří stran navrhovala pro řešení této situace jinou strategii. MOS prosazovala vytvoření pouhé volební koalice⁷⁸. MKDH požadovalo, aby se ostatní maďarské strany připojily na její kandidátku jako na kandidátku nejsilnější maďarské strany. Jediné Spolužití podporovalo vznik jednotné maďarské strany. Nakonec se všechny tři strany dohodly na vytvoření jednotné maďarské strany. V lednu byla koaliční radou MK podána ministerstvu vnitra žádost o její registraci.

Během jednání vznikl mezi MKDH a Spolužití spor o to, která strana se přemění na novou stranu a ostatní dvě strany v sobě pohltní. Pro Spolužití hovořila skutečnost, že mělo jako jediná strana v NR SR vlastní poslanecký klub. MKDH byla naopak stranou s nejvyšší volební podporou.

---

⁷⁷ KOPEČEK, L. Od Mečiara k Dzurindovi. c.d., s. 123.

⁷⁸ Strany společně vytvoří jednotnou volební kandidátku, ale po volbách budou opět vystupovat samostatně.

Nová strana nakonec vznikla včleněním MOS a Spolužití do nejsilnější maďarské strany MKDH. Poté už nic nebránilo tomu, aby byl 18. března 1998 na ministerstvu vnitra zaregistrován nový politický subjekt s názvem Strana maďarské koalice (SMK).

Na slučovacím kongresu konaném 20. června 1998 v Dunajské Strede bylo potvrzeno sloučení tří maďarských stran do jednoho subjektu. Do vedení SMK zde byl zvolen předseda MKDH Béla Bugár a čestným předsedou se stal předseda Spolužití Miklós Duray. Prvních dvacet volitelných míst se rozdělilo v poměru osm pro MKDH, osm pro Spolužití a čtyři pro MOS.

Původně mělo dojít k vytvoření tří vnitrostranických platforem, ale vznikly pouze dvě: křesťansko-konzervativní a občansko-liberální. Po volbách však byly tyto dvě vnitrostranické platformy z důvodu dosažení větší homogenity zrušeny.

Před volbami do NR SR stál před SMK úkol přesvědčit maďarské voliče, že Maďarské hnutí za prosperitu (MLHZP)⁷⁹ je subjekt nastrčený vládním HZDS za účelem odebrat SMK hlasy maďarského elektorátu a oslabit tak opoziční SMK ve volbách. SMK odhalila veřejnosti konexe MLHZP s Mečiarovým HZDS, čímž se jí podařilo toto hnutí mezi maďarskými voliči natolik zdiskreditovat, že MLHZP ve volbách do NR SR zcela propadlo.⁸⁰

4.3) Volební program SMK

V červenci 1998 představila SMK svůj volební program. Za svoje priority si stanovila budování demokratického a právního státu, regionální rozvoj a provedení rozsáhlé decentralizace.⁸¹ SMK se hlásila k ideálům křesťanského humanismu a parlamentního pluralismu. Chtěla se zasadit o dodržování lidských práv a svobod a o rozvoj občanské společnosti.⁸²

Přestože hlavní cílovou skupinu strany SMK tvořil maďarský elektorát, snažila se SMK oslovit všechny demokraticky založené voliče bez ohledu na jejich národnost. V celém volebním

---

⁷⁹ Toto hnutí se po svém vzniku v roce 1995 profilovalo jako spojenec vládního HZDS a mělo za cíl odlákat hlasy stranám MK. viz. DOSTÁL,O. *Národnostné menšiny*. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www.konzervativizmus.sk/upload/pdf/mensiny_2005.pdf>

⁸⁰ *Slovensko 1998-1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 1999, s. 91.

⁸¹ MESEŽNIKOV,G.Volby 1998 *Analýza volebných programov politických strán a hnutí*. Bratislava: IVO, 1998, s. 23.

⁸² IRMANOVÁ,E. Maďarská menšina. c.d., s. 271-272.

programu je proto pouze jedna kapitola, která se přímo soustřeďuje na problematiku maďarské menšiny - kapitola o kulturní politice.⁸³

SMK se po svém vzniku profilovala jako strana zastávající výrazné prointegrační euroatlantické stanovisko. Vstup Slovenska do Evropské unie považovala za klíčový moment budoucnosti, který by pomohl k řešení slovenských politických a ekonomických problémů. Od vstupu Slovenska do EU si však SMK slibovala především výrazné zlepšení postavení maďarské menšiny na Slovensku. Zároveň se vstupem do EU podporovala SMK začlenění Slovenska do Severoatlantického paktu.⁸⁴

Za základ své národnostní politiky považovala SMK změnu preambule ústavy SR, která by místo národního principu zdůrazňovala princip občanský. Ve svém programu požadovala úpravu právního postavení menšin v oblasti vzdělávání v mateřském jazyce a změnu právních předpisů týkajících se používání menšinových jazyků. Dále podporovala vytvoření územních samospráv se širokými pravomocemi. To by umožnilo maďarské menšině jejich legitimní účast na řešení záležitostí, které se jí týkají. Podle SMK nebylo totiž možné začít na Slovensku budovat občanskou společnost bez silné místní a regionální samosprávy.⁸⁵

---

⁸³ MESEŽNIKOV, G. Volby 1998. c.d., s. 57.

⁸⁴ *Volební program SMK*. 1998. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www.mkp.sk/index.php?t=&p=&xp=&MIId=1&Lev1=&Ind1=60&MIId=1&P=index,sl,&Ind1=63>>

⁸⁵ Tamtéž, . [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www.mkp.sk/index.php?t=&p=&xp=&MIId=1&Lev1=&Ind1=60&MIId=1&P=index,sl,&Ind1=62>>

5. Participace zástupců maďarské menšiny na vládní moci

5.1) Volby do NR SR v roce 1998 a vstup SMK do koaliční vlády

V druhé polovině volebního období třetí Mečiarovy vlády se výpady státních politiků na adresu maďarské menšiny neustále stupňovaly. Předseda SNS Ján Slota prohlásil, že „Maďaři jsou neštěstí Evropy“ a národnostní menšiny označil za „nástroj k vyvolávání vojenských konfliktů.“⁸⁶ V. Mečiar dokonce navrhl maďarskému premiérovi Gyulovi Hornovi „dobrovolné“ přesídlení občanů maďarské národnosti ze Slovenska do Maďarska.⁸⁷ Na jižním Slovensku se začaly objevovat případy protimaďarské provokace, kdy byly například vydávány letáky nezaregistrovaného Hornozemského hnutí vyzývající k připojení jižního Slovenska k Maďarsku.⁸⁸ Samosprávy některých obcí s převahou maďarského obyvatelstva reagovaly na tento tlak vytyčením etnické hranice, na níž začaly stavět hraniční kameny.⁸⁹

Vrchol zneužití národnostní politiky pro protidemokratické a stranické cíle pak představovala novelizace zákona o komunálních volbách. Ta stanovovala povinnost tvořit kandidátky v etnickém poměru, který měl odpovídat etnickému složení obyvatel obce podle posledního sčítání obyvatel.⁹⁰ Tento krok byl cíleným politickým útokem proti maďarské menšině, která dosud na národnostně smíšeném území získávala v komunálních volbách kvůli většinovému volebnímu systému větší poměrný počet hlasů, než byl její etnický podíl na počtu obyvatel obce.

Volby do Národní rady SR v roce 1998 tedy byly klíčovým momentem pro další vývoj slovenské politiky. Jejich charakteristickým znakem byl souboj dvou nesmiřitelných táborů. Doposud vládnoucí koalice si byla vědoma, že v případě volební prohry ztratí veškeré mocenské pozice ve státní správě, které si během své vlády dokázala vybudovat.⁹¹ „*Aby nedošlo k totálnímu zvratu politické situace, resp. k nastoupení odplaty a konfrontace*“, bylo podle V. Mečiara „*nutné získat ve volbách do SR ústavní většinu, aby se mohla změnit povaha politického režimu*“.⁹²

---

⁸⁶ Slovensko 1997. c.d., s. 168.

⁸⁷ Tamtéž, s. 167.

⁸⁸ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 270.

⁸⁹ BŘETISLAV, D., FIALA, P. *Národnostní politika v postkomunistických zemích*. Brno: Masarykova univerzita, mezinárodní politologický ústav, 2000, s. 133.

⁹⁰ Tamtéž, s. 13.

⁹¹ Období vlády třetí Mečiarovy vlády je totiž charakteristické srůstáním vládní koalice se státním aparátem.

⁹² LEŠKA, V. *Slovensko na počátku roku 1998-roku voleb*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998.

Volby sice opět vyhrálo Mečiarovo HZDS s 27% a 43 mandáty, v těsném závěsu ho však následovala SDK s 26,3 % a 42 mandáty, třetí místo obsadila SDL s 14,66% a 23 mandáty. SMK se umístila na čtvrtém místě s 9,12% a počtem 15 poslaneckých křesel. Dále se ještě do parlamentu dostala SNS s 9,07 % a 14 mandáty a Strana občanského porozumění (SOP) s 8,01% a 13 poslaneckými křesly.⁹³ Vzhledem k tomu, že počet mandátů HZDS společně s mandáty SNS nebyl dostatečný na sestavení většinové vlády a ostatní strany odmítaly s Mečiarovým hnutím jakoukoliv formu koaliční spolupráce, byla úkolem sestavení vlády pověřena SDK. Ta na základě dohody o povolební spolupráci z prosince roku 1997 nabídla SMK členství v koaliční vládě. SMK už před volbami dávala najevo svou ochotu participovat na nové vládě, složené z bývalých opozičních stran, a proto tuto nabídku od SDK přijala.

Při jednáních o vzniku nové koaliční vlády se proti účasti maďarského subjektu stavěla nejvíce SDL, která navrhovala koalici složenou pouze ze slovenských stran SDK, SDL a Strany občanského porozumění (SOP). Teprve poté, co SMK slíbila, že během své účasti ve vládě nebude prosazovat zřízení autonomie a otevírat otázku Benešových dekretů, SDL s účastí SMK ve vládě souhlasila. Zde je nutno podotknout, že bez účasti SMK by nová koaliční vláda neměla ústavní většinu, což by jí znemožňovalo naplnit jeden ze svých základních cílů - změnu ústavy SR.

SMK získala v nově utvořené vládě tři ministerská křesla, a to post ministra výstavby a veřejných prací pro Istvána Harnu, post ministra životního prostředí pro László Miklóse a také post místopředsedy vlády pro lidská práva a menšiny pro Pála Csákyho. Vstup SMK do vlády ohodnotil předseda SMK Béla Bugár jako nastoupení cesty historického smíření Slováků a Maďarů žijících na Slovensku.⁹⁴

5.2) Zásadní obrat v pojetí menšinové politiky

Nová koaliční vláda se ve svém programovém prohlášení zavázala k dodržování závazků vyplývajících z podepsaných a ratifikovaných mezinárodních dokumentů. Pro tento účel si dala za cíl vypracovat analýzu stavu lidských práv v SR v porovnání s mezinárodními dokumenty a podle

---

⁹³ KOPEČEK, L. Od Mečiara k Dzurindovi. c.d., s. 103.

⁹⁴ Slovensko 1998-1999. c.d., s. 91.

jejího výsledku pak rozhodnout o dalším řešení.⁹⁵ Dále uvedla, že svoji menšinovou politiku podřídí mezinárodním standardům a podpoří podpis Charty regionálních a menšinových jazyků.

V programovém prohlášení nové vlády také stálo, že vláda bude podporovat rozvoj kultury národnostních menšin a garantovat zvyšování vzdělanostní úrovně občanů patřících k národnostním menšinám na úroveň celostátního průměru.⁹⁶ Kromě toho se zavázala řešit přípravu pedagogů do menšinových škol a obnovit vydávání dvojjazyčných vysvědčení, stejně jako dvojjazyčného vedení pedagogické dokumentace.⁹⁷

Dzurindova vláda odsoudila menšinovou politiku předchozího kabinetu ve Zprávě o dodržování lidských práv a svobod v SR v letech 1993-1998, která byla vypracována sekcí lidských práv a menšin Úřadu vlády SR. Menšinová politika koalice HZDS-SNS-ZRS zde byla označena příviskem konfrontační.⁹⁸

V nové vládní koalici byl kromě vzniku výše zmiňovaného postu místopředsedy vlády pro lidská a menšinová práva vytvořen v NR SR i Výbor pro lidská práva a národnosti, jehož předsedou se stal člen SMK Lászlo A. Nagy. Byla zrušena Rada vlády SR pro národnosti, v níž za vlády V.Mečiara tvořili většinu jemu blízcí lidé, a nahrazena Radou vlády SR pro národnostní menšiny a etnické skupiny,⁹⁹ ve které byl poměr stanoven tak, aby většinou disponovali zástupci menšin.

Po volbách byla novým koaličním kabinetem zrušena novela zákona o volbách do samosprávy a obcí, přijatá třetí vládou V. Mečiara krátce před koncem jejího funkčního období. Zrušení tohoto nařízení umožnilo, aby se volby do místních samospráv na podzim 1998 konaly podle předchozího znění zákona. SMK v těchto volbách získala post 241 primátorů a starostů.¹⁰⁰

---

⁹⁵ *Programové vyhlášení vlády SROV*. 1998. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www.government.gov.sk/VLADA/VLADA_1998/PROG_VYHL/sk_programove_vyhlasenie_1998_kap_1.shtml>

⁹⁶ Tamtéž, [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <www.government.gov.sk/VLADA/VLADA_1998/PROG_VYHL/sk_programove_vyhlasenie_1998_kap_3_F.shtml>

⁹⁷ Tamtéž, [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www.government.gov.sk/VLADA/VLADA_1998/PROG_VYHL/sk_programove_vyhlasenie_1998_kap_3_B.shtml>

⁹⁸ *Slovensko 2000. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 2000, s. 176.

⁹⁹ *Usnesení vlády SR č. 292/1999 k návrhu na zřízení Rady vlády SR pro národnostní menšiny a etnické skupiny*. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/242.rtf>

¹⁰⁰ Slovensko 2000. c.d., s. 179.

Nová vláda se snažila napravit škodu způsobenou menšinovou politikou třetí vlády V. Mečiara a zrušit opatření, která působila maďarské menšině nejpálčivější problémy. V lednu 1999 tak bylo opět obnoveno vydávání dvojjazyčných vysvědčení, ukončené v roce 1997, a znovu bylo povoleno vést pedagogickou dokumentaci v menšinovém jazyce. V listopadu 1999 byla školským radám vrácena pravomoc odvolávat a jmenovat ředitele škol, která jim byla odňata v roce 1995 při pokusu o zavedení alternativního školství.

Změnila se i strategie při rozdělování státní podpory menšinových kultur. Z prostředků určených pro národnostní menšiny se přestala podporovat promečiarovsky orientovaná periodika, jako byl například deník HZDS Slovenská Republika. Přerozdělovací pravomoci nyní přešly ze státního fondu Pro Slovakia přímo pod ministerstvo kultury, kde byla pro tyto účely zřízena devatenáctičlenná odborná komise, tvořená výhradně ze zástupců národnostních menšin. Z prvního rozpočtu schváleného novou vládou byla pro maďarskou menšinovou kulturu vyčleněna státní podpora ve výši 22,02 milionů Sk. Bylo podpořeno vydávání 30 menšinových periodik. Z rozpočtů krajských úřadů pak byla poskytována finanční podpora menšinovým kulturním zařízením registrovaných jako příspěvkové organizace. Tato dotace se týkala menšinových divadel, folklórních souborů či muzeí.¹⁰¹

Obrat k lepšímu nastal i v otázce slovensko-maďarských vztahů, které během třetí vlády V.Mečiara stanuly několikrát na bodu mrazu. Vrcholní představitelé Slovenska a Maďarska se dohodli na obnově mostu mezi Štúrovem a Ostřihomí zničeného během druhé světové války, jehož slavnostní otevření v roce 2001 pak mělo symbolizovat historické usmíření těchto dvou střeoevropských sousedů. Oteplení maďarsko-slovenských vztahů na mezivládní úrovni mělo pozitivní vliv i na každodenní soužití občanů v etnicky smíšeném jižním Slovensku.¹⁰²

5.3) Přijetí zákona o používání menšinových jazyků

V roce 1997 ústavní soud uznal, že stav, kdy neexistuje zákon o používání menšinových jazyků, je v rozporu s ústavou SR. Mečiarova vláda však na verdikt ústavního soudu během svého

---

¹⁰¹ Tamtéž, s. 187.

¹⁰² LEŠKA, V. *Slovensko na cestě do EU a NATO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2000, s. 25.

mandátu nijak nereagovala. Tento nedostatek byl největším terčem kritiky mezinárodních institucí a trvale poškozoval postavení Slovenska při jeho integračních snahách.

Dzurindův koaliční kabinet byl nucen napravit výše uvedený nedostatek nejpozději do začátku července 1999, kdy měla být vypracována hodnotící zpráva, podle které se mělo na Helsinském summitu v prosinci 1999 rozhodnout o přeřazení Slovenska do první integrační skupiny.¹⁰³ Po úporných jednáních byl 10. června 1999 zákon o používání jazyků národnostních menšin slovenskými koaličními stranami schválen.¹⁰⁴ Nový kabinet tak splnil důležitý bod své menšinové politiky avizovaný ve vládním programovém prohlášení.

Nový zákon o menšinových jazycích uváděl stejně jako jazykový zákon z roku 1990, že občané smějí používat menšinový jazyk v úředním styku, pokud jejich početní zastoupení v obci překročí hranici 20%.¹⁰⁵ Z tohoto důvodu vydala vláda SR *nařízení 221/1999 Z. z.*, kterým definovala seznam obcí, ve kterých občané maďarské národnosti tvořili podle sčítání z roku 1991 nejméně 20% obyvatelstva.¹⁰⁶

Podle zákona o menšinových jazycích měl občan maďarské národnosti žijící v jedné z 512 obcí, kde maďarská menšina dosahovala požadovaného procentního zastoupení, právo obracet se na místní orgány veřejné správy maďarským jazykem. V těchto obcích bylo členům obecního zastupitelstva umožněno používat na obecním zasedání menšinový jazyk a v případě, že nikdo nebyl proti, mohlo se v menšinovém jazyci vést celé jednání. Dále zákon umožnil obecním zastupitelstvům používat menšinový jazyk v označování ulic, oznamování důležitých veřejných informací, vedení obecních kronik či v používání úředních formulářů.¹⁰⁷

Zákon však právně upravoval používání menšinových jazyků pouze v úředním styku. Zástupci SMK s takovou podle nich nedostatečnou formou nesouhlasili a navrhovali jeho

---

¹⁰³ LEŠKA, V. *Slovensko po zvolení prezidenta*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1999, s. 78.

¹⁰⁴ Maďarští poslanci hlasovali proti přijetí zákona, avšak svou přítomností při hlasování schválení zákona umožnili. viz. tamtéž. ,s. 78.

¹⁰⁵ *Zákon 184/1999 Z.z. o používání jazyků národnostních menšin*. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/418.doc

¹⁰⁶ *Nařízení vlády 221/1999 Z.z.* [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/420.doc>

¹⁰⁷ Slovensko 2000. c.d., s. 184.

přepřeracování na komplexní zákon, upravující používání menšinového jazyka nejen v úředním styku, ale i ve školství, kultuře či médiích. Poté, co ostatní strany vládní koalice tento požadavek odmítly, předložila SMK vlastní návrh zákona o používání menšinových jazyků. Na rozdíl od vládního návrhu počítal se zrušením několika pasáží kontroverzního jazykového zákona z roku 1995. SMK zde také navrhovala umožnit příslušníkům národnostních menšin používat menšinový jazyk i v úředním styku s centrálními orgány, jako např. s vládou SR či s prezidentem SR.

V návrhu SMK bylo stanoveno, že příslušníci národnostních menšin mohou v úředním styku používat svůj menšinový jazyk, pokud jejich podíl na celkovém obyvatelstvu obce činí alespoň 10%. Největší změnou oproti již schválenému zákonu však byla skutečnost, že tato 10% hranice měla platit i pro jednotlivé kraje. To znamenalo, že by právo používat menšinový jazyk v úředním styku měli obyvatelé všech obcí Nitranského a Trnavského kraje bez ohledu na jejich etnické složení.

5.4) Problémy spojené s novelizací ústavy

Schválení zákona o používání menšinových jazyků byl jediným významným bodem z programového prohlášení vlády týkajícího se maďarské menšiny, který Dzurindův kabinet po volbách realizoval. Spíše nežli o vstřícné gesto vůči maďarské menšině se však jednalo především o snahu zlepšit obraz Slovenska na mezinárodním poli.

Po schválení tohoto zákona se koaliční vláda přestala dalšími body svého programového prohlášení týkajícími se maďarské menšiny zabývat. SMK na tuto skutečnost neustále upozorňovala a požadovala důsledné plnění všech částí programového prohlášení. Vzhledem k neochotě ostatních stran vládní koalice však žádný pokrok v tomto směru učiněn nebyl. V té době slovenská vláda intenzivně pracovala na návrhu změny ústavy, což byl jeden z jejích hlavních politických cílů. To umožnilo SMK využít skutečnosti, že bez její podpory nebude vláda disponovat v NR SR ústavní většinou 90 poslanců a svoji podporu novelizaci ústavy podmínit třemi požadavky, a to schválení Charty regionálních nebo menšinových jazyků, zřízení samostatné maďarské fakulty pro výuku maďarských pedagogů a převedení půdy neznámých vlastníků na obce.

Jako první byl koaliční vládou splněn požadavek, který se týkal přijetí Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků. Slovenská republika přistoupila k chartě v lednu 2002 a v červnu téhož roku schválila tento krok i NR SR. Díky přistoupení k chartě regionálních a menšinových jazyků se slovenská menšinová jazyková politika dostala pod kontrolu systému Rady Evropy.¹⁰⁸ Charta zajišťuje příslušníkům menšinového etnika vzdělání na všech úrovních ve svém mateřském jazyce, právo používání menšinového jazyka při soudních jednáních či právo na menšinové hromadné sdělovací prostředky a kulturní akce.¹⁰⁹ Úrovně menšinových práv rozděluje podle početnosti jednotlivých menšin a jejich míry koncentrace na etnicky smíšeném území. SMK se podařilo prosadit, aby vláda rozdělila národnostní menšiny žijící na území SR do tří kategorií, přičemž na maďarskou menšinu zařazenou do první kategorie měla být aplikována největší míra doporučení charty. Pro příslušníky maďarské menšiny to znamenalo, že kromě možnosti podat úřední žádost vyhotovenou v maďarštině, měli právo žádat od úřadů, aby dostali v maďarském jazyce i písemnou odpověď.

Současně s projednáním přistoupení k chartě regionálních a menšinových jazyků se začala slovenská vláda zabývat i druhým požadavkem SMK, a to plněním slibu o přípravě maďarských pedagogů. Vláda se ve svém programovém prohlášení zavázala, „že bude řešit přípravu pedagogů pro školy s vyučovacím jazykem menšin, teologů, kulturních a osvětových pracovníků v jazycích menšin vytvořením vhodné institucionální úrovně v rámci existujících univerzit.“¹¹⁰

SMK se schválením této formulace vzdala svého odvěkého požadavku na zřízení samostatné maďarské univerzity. Jako způsob naplnění této pasáže vládního programu požadovala, aby byla na univerzitě Konštantína Filozofa (UKF) v Nitře zřízena samostatná fakulta pro studenty maďarské národnosti. Ministr školství Milan Ftáčnik ze SDL proti tomu navrhoval, aby se od zřízení fakulty s maďarským vyučovacím jazykem upustilo a pouze se navýšil počet přijímaných studentů maďarské národnosti. Ušetřené peníze pak měly být použity pouze na zřízení jazykových sekcí

---

¹⁰⁸ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina na Slovensku, c.d., s. 201.

¹⁰⁹ *Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků* in. *O problematice jazykov národnostních menšin*. Bratislava: IVO, 1999, s. 34-37.

¹¹⁰ *Programové vyhlášení vlády SR. 1998 c.d.*, [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www.government.gov.sk/VLADA/VLADA_1998/PROG_VYHL/sk_programove_vyhlasenie_1998_kap_3_B.shtml>

uvnitř již existujících fakult. Vláda se nakonec přiklonila k návrhu SMK a doporučila Akademickému senátu UKF v Nitře zřídit pro maďarské studenty samostatnou pedagogickou fakultu. Pro její zřízení navíc vyčlenila z rozpočtu 10 milionů Sk.¹¹¹

Třetí podmínka SMK, která se týkala převodu půdy neznámých vlastníků pod správu obcí, narážela na tvrdošijný odpor ministra zemědělství Pavla Koncoše z SDL. Přestože byl tento krok součástí vládního programového vyhlášení, považoval ho P. Koncoš za protiústavní. Hlavní důvod, proč se SDL proti převodu půdy postavila, byl fakt, že se většina této půdy nacházela na etnicky smíšeném území úrodného jižního Slovenska, kde byly místní samosprávy v převážné většině tvořeny zástupci SMK. A tak se vzhledem k odporu SDL podařilo SMK prosadit pouze převod půdy určené pro veřejně prospěšné stavby.¹¹²

Přestože třetí požadavek tedy splněn nebyl, rozhodla se Republiková rada SMK, že z důvodu splnění jejich prvních dvou požadavků novelizaci ústavy SR v parlamentním hlasování podpoří. V té době však SMK netušila, že z původních jejich třech požadavků bude splněn pouze ten o Chartě menšinových nebo regionálních jazyků. Neboť přestože vláda vyčlenila na vznik maďarské fakulty z rozpočtu 10 milionu Sk, tak akademický senát UFK zřízení nové fakulty odmítl.¹¹³

Během jednání o výsledné podobě nové ústavy SR prosazovala SMK změnu její preambule. Terčem její kritiky se stalo úvodní prohlášení „My, národ slovenský“, které podle SMK zdůrazňovalo národní princip. SMK požadovala, aby se úvod této preambule změnil na „My, občané Slovenska“ tak, aby akcentoval občanský princip. Ostatní slovenské strany však tuto změnu odmítly s tím, že preambuli nelze měnit, neboť není částí ústavy. Nakonec byla novelizace ústavy SR schválena i hlasy poslanců za SMK.¹¹⁴

---

¹¹¹ Slovensko 2001. c.d., s.158.

¹¹² Tamtéž, s. 158.

¹¹³ Na instituce poskytující vysokoškolské vzdělání v maďarském jazyce si musela maďarská menšina počkat až do roku 2004. Tehdy vznikla na UKF v Nitře fakulta středoevropských studií a zároveň byla v Komárně zřízena maďarská universita J.Selyeho. viz. *Slovensko 2004. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: 2004, s. 221.

¹¹⁴ Slovensko 2001c.d., s. 158.

5.5) Reforma veřejné správy a vytvoření vyšších územních celků

V souvislosti s jednáním o novelizaci ústavy SR se dalo mluvit o ostrém sporu mezi SMK a ostatními koaličními stranami. Avšak neshody, které propukly mezi SMK a ostatními slovenskými stranami vládní koalice během přijímání zákona o decentralizaci veřejné správy, lze již nazvat otevřeným konfliktem. A to i přesto, že tato reforma patřila mezi hlavní priority nové vládní koalice a ohledně potřeby jejího naplnění panovala mezi jednotlivými koaličními stranami shoda.

SMK sice patřila mezi zastánce rozsáhlé decentralizace a reforma veřejné správy byla jednou z jejich programových priorit, ale zároveň s tím požadovala, aby při přípravě reformy bylo přihlédnuto k specifickým podmínkám etnicky smíšeného jižního Slovenska. Ostatní vládní strany tyto požadavky SMK odmítly a vláda i přes námitky SMK schválila *Koncepci decentralizace a modernizace veřejné správy* vypracovanou renomovaným slovenským politologem V.Nižnanským, která počítala s rozdělením Slovenska na dvanáct vyšších územních celků (VÚC).

SMK reagovala vypracováním vlastního modelu reformy vyšších územních celků, kdy dosavadní počet dvanácti vyšších územních celků rozšířila ještě o tzv. Komárenskou župu. V této župě, skládající se ze šesti okresů (Komárno, Dunajská Streda, Galanta, Šala, Nové Zámky a Levice), rozprostírajících se na Žitném ostrově, by občané maďarské národnosti tvořili nadpoloviční většinu obyvatelstva. Návrh územního celku s majoritou maďarského obyvatelstva obhajoval předseda SMK Béla Bugár jako plnění doporučení Rady Evropy o zohlednění zastoupení národnostních menšin při územním členění státu.

Při parlamentní rozpravě o reformě veřejné správy pak na obranu návrhu SMK prohlásil, že *„V souvislosti s jižním Slovenskem mají všechny slovenské strany před očima etnický princip. Obranný reflex národního státu u nich dostává nevídané rozměry a tento reflex se dokáže spolčit třeba i s ďáblem jen proto, aby zabránil vzniku vyšších územních celků s převahou obyvatel maďarské národnosti.“* Zároveň s tím uvedl, že *„zastaralé národně státní principy, které se vkrádají do reformy veřejné správy a územněsprávního členění, jsou největší překážkou rozvoje slovenské demokracie.“*¹¹⁵

---

¹¹⁵ BUGÁR, B. *Žijem v takej krajine...* Bratislava: Kalligram, 2004, s. 144-145.

Všechny ostatní strany vládní koalice tento požadavek odmítly, protože se podle nich jednalo o etnicky motivovaný návrh. SMK však tuto kritiku nepřijala a zdůraznila, že na tomto návrhu trvá. A jelikož považovala reformu veřejné správy za kardinální, naznačila možnost odchodu z vládní koalice, pokud by nebyl požadavek na zřízení Komárenské župy akceptován.

Poté, co ostatní strany stále pokračovaly ve své neústupnosti, začalo být SMK zřejmé, že prosazení vzniku Komárenské župy není reálné. Změnila tedy svůj požadavek na rozšíření Nitranského kraje na tzv. „Velkou Nitru“, ve které by podíl maďarského obyvatelstva činil 38%.

Po odmítnutí i tohoto návrhu přistoupila SMK na původní vládou navrhovanou variantu dvanácti vyšších územních celků. Byla pro ni totiž stále přijatelnější, než opozicí navrhovaná varianta osmi vyšších územních celků, které by vznikly pouhou transformací osmi krajů, vytvořených v roce 1996 třetí Mečiarovou vládou. Po tomto ústupku ze strany SMK vláda hlasy SDKÚ, KDH a SMK v dubnu 2001 zákon zavádějící dvanáct vyšších územních celků schválila. Při hlasování v parlamentu však vystoupila opoziční HZDS s pozměňovacím návrhem, aby se nehlasovalo o vládním návrhu 12 VÚC, nýbrž o variantě počítající se vznikem osmi VÚC. A k naprostému zděšení SMK byl tento pozměňovací návrh společnými hlasy opozice a vládních stran SDL a SOP schválen. Při konečném hlasování pak model osmi vyšších územních celků podpořili kromě poslanců již zmíněných stran i poslanci SDKÚ.

Zároveň s tím opoziční HZDS navrhlo pozměňovací návrh, který změnil jednokolovou volbu předsedy vyššího územního celku na dvoukolovou. Důvodem byla obava, že by kandidát maďarské národnosti mohl v Nitranském kraji vyhrát volby a získat post předsedy VÚC. Dvoukolová volba jeho šance na výhru výrazně snižovala, neboť se předpokládalo, že v druhém kole nebude záležet na kandidátově stranické příslušnosti, nýbrž pouze na příslušnosti etnické. To vzhledem k 30% zastoupení maďarské menšiny v Nitranském kraji dávalo maďarskému kandidátovi jen mizivou šanci na úspěch.

SMK ostře protestovala, neboť vytvoření osmi vertikálně členěných vyšších územních celků zabraňovalo maďarské menšině podílet se na veřejných záležitostech, které se jí bezprostředně

dotýkaly.¹¹⁶ Předsednictvo SMK označilo společné hlasování vládní koalice a opozice za skandální a svolalo Republikovou radu, aby prodiskutovala další účast ve vládě, přičemž jí jednomyslně doporučilo z vládní koalice vystoupit.¹¹⁷ V tomto okamžiku dosáhl konflikt uvnitř vládní koalice svého vrcholu. Bývalý předseda Spolužití Mikloš Duray prohlásil, že „*koalice vzniklá v z voleb 1998 už neexistuje*“ a lídr SMK Béla Bugár přes média vzkázal, že „*jeho strana pro okrasu ve vládě zůstat nebude*“.¹¹⁸ Rozhodnutí předsednictva vystoupit z vlády podporoval i maďarský ministerský předseda Viktor Orbán.¹¹⁹

SMK si však uvědomila, že pokud by v tento okamžik opravdu z koalice vystoupila, zapříčinila by tím krach celého integračního procesu, což by pravděpodobně mělo za následek obviňování SMK ze zrady na slovenském národu a obviňování zástupců SMK z jejich neloajality vůči SR. Předseda SOP P. Hamžík dokonce během této krize označil za pravý důvod možného odchodu SMK z vládní koalice pouze její neúspěch „*při plnění etnického programu*“.¹²⁰

Se žádostí o pokračování ve vládní koalici se na SMK naopak obrátilo 36 osobností slovenského společenského života. Zahraniční politici dávali zřetelně najevo, že účast maďarské strany ve vládě je v zájmu Slovenska, neboť tím zlepšuje jeho obraz jako demokratické země. Premiér M. Dzurinda ve své knize *Kde je vůla, tam je cesta* při vzpomínkách na tuto koaliční krizi uvedl, že „*Odchod SMK z vlády by mohl obratem ruky zpochybnit cestu, po které jsme prošli po roce 1998*“.¹²¹

Přestože se většina okresních organizací SMK vyslovila pro odchod z vlády, přijala Republiková rada SMK v srpnu 2001 rozhodnutí ve vládě zůstat. Svoje setrvání však podmínila přijetím několika zákonů o rozpočtových pravidlech a přijetím kompetenčního zákona, ukládajícího mimo jiné krajům povinnost zabezpečit činnost profesionálních menšinových divadel. Když vláda tuto podmínku splnila, předsednictvo SMK oznámilo, že z vládní koalice nevystoupí.¹²²

---

¹¹⁶ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 203.

¹¹⁷ MESEŽNIKOV G., NIŽNANSKÝ, V. *Reforma verejnej spravy na Slovensku*. Bratislava: 2002, s. 133.

¹¹⁸ IRMANOVÁ, E. Maďarská menšina. c.d., s. 275.

¹¹⁹ Slovensko 2001. c.d., s. 160.

¹²⁰ LEŠKA, V. *Slovensko rok před parlamentními volbami*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2001, s. 36.

¹²¹ DZURINDA, M. *Kde je vůla, tam je cesta mój maratón*. L.C.A. Koloman Kertész Bagala, 2002, s. 70.

¹²² Slovensko 2001. c.d., s. 160.

Podle předsedy SMK Bély Bugára bylo toto rozhodnutí SMK setrvat ve vládě rozhodnutím racionálním, nikoliv rozhodnutím srdcem. SMK totiž nechtěla svým vystoupením z vládní koalice ohrozit vstup Slovenska do Evropské unie a do NATO.¹²³ Dále také uvedl, že v rámci možností se při reformě veřejné správy podařilo dosáhnout maxima.¹²⁴

V následujících volbách do nově vzniklých vyšších územních celků obsadila SMK druhé místo hned za HZDS a stala se tak v těchto volbách nejúspěšnější stranou vládní koalice. A to i přesto, že během předvolební kampaně neváhali někteří politici vytáhnout maďarskou kartu, jako například předseda Smeru R.Fico, který prohlásil, „*že by nebylo dobré, aby se Nitranský kraj dostal do rukou SMK, neboť je zásobárnou pitné vody, obilnicí a jsou tam atomové elektrárny.*“¹²⁵

Nejlepšího výsledku přesto dosáhla SMK právě v Nitranském kraji, kde v 52-členném zastupitelství obsadila 31 křesel, čímž dosáhla absolutní většiny. Během druhého kola volby předsedy Nitranského kraje, kdy proti sobě stáli kandidáti HZDS a SMK, se potvrdily obavy z vyostření národnostních poměrů. V důsledku společného hlasování slovenských voličů podle hesla „Slovák volí Slováka“, z kterého podle představitelů SMK sálal duch národnostních konfliktů 19.století,¹²⁶ byl maďarský kandidát poražen.

5.6) Volby do NR SR v roce 2002

Reforma veřejné správy byla posledním krokem, týkajícím se významně maďarské menšiny, který Dzurindův kabinet během svého volebního období uskutečnil. Na začátku roku 2002 rozpoutal výrok čestného předsedy SMK M. Duraye, který v Budapešti na volebním mítinku FIDESZU podpořil Viktora Orbána jménem „*Felvidéku*“¹²⁷, silné národnostní vášně. Navzdory tomu se SMK umístila ve volbách do NR SR na čtvrtém místě a se ziskem 20 mandátů se stala druhou nejsilnější stranou vládní koalice. Počet jejich zástupců se v příští vládě zvýšil ze tří na čtyři.

---

¹²³ BUGÁR,B. Žijem v takej krajine. c.d., s. 157.

¹²⁴ MESEŽNIKOV G., NIŽNANSKÝ, V. Reforma verejnej správy c.d.,s.134.

¹²⁵ Tamtéž, s. 187.

¹²⁶ IRMANOVÁ,E. Maďarská menšina, c.d., s.278.

¹²⁷ Felvidék znamená v maďarštině horní země. Bylo tak označováno slovenské území v rámci uherského státu.

Přestože jí pozice druhé nejsilnější vládní strany zaručovala podle nepsaného pravidla post předsedy NR SR, bylo toto místo nabídnuto KDH, což dokazovalo, že i po čtyřech letech účasti zástupců maďarské menšiny ve vládě není slovenská společnost připravena na skutečnost, že by třetí nejvyšší ústavní funkci Slovenské republiky zastával občan maďarské národnosti.¹²⁸

---

¹²⁸ Tamtéž, c.d., s. 283.

6) Závěr

Maďarský faktor hrál ve slovenské politice důležitou roli. Už při svém vzniku se nový samostatný slovenský stát konstituoval jako stát národní a to přesto, že menšiny tvořily podle oficiálních statistik 14% obyvatelstva, podle neoficiálních odhadů až 20%. Tato diskrepance pak byla základem politické konfrontace v první polovině devadesátých let.

Po volbách v roce 1994 se k moci dostaly silně národně orientované síly, které daly jasně najevo, že budou prosazovat národní princip a hájit zájmy státotvorného národa.¹²⁹ Navzdory skutečnosti, že SNS získala ve volbách nejnižší počet mandátů ze všech politických stran a byla nejslabší stranou vládní koalice, měla na menšinovou politiku vládní koalice značný vliv. Její národnostní postoje totiž rezonovaly u některých národně orientovaných poslanců HZDS a díky tomu tato strana, která se nikdy netajila svým negativním postojem k maďarské menšině a důsledně během celého volebního období odmítala jakékoliv navýšení menšinových práv, mohla ve vládě hrát větší roli, než jí podle jejího volebního výsledku náležela. Ve vládě získala SNS post ministryně školství a ministra obrany. Z hlediska menšinové politiky důležité ministerstvo kultury pak zastával národně orientovaný spisovatel I.Hudec za HZDS. Tato ministerstva dávala národním silám dost prostředků k tomu, aby „ochránila státotvorný národ před maďarským nebezpečím“.

Jako nejdůležitější krok namířený proti maďarské menšině lze považovat jazykový zákon z roku 1995, který významně zasáhl do života maďarského obyvatelstva jižního Slovenska. Zákazem komunikace v jiném než státním jazyce ve státní službě nařizoval pod hrozbou finanční sankce maďarským úředníkům na jazykově smíšeném území, aby mezi sebou komunikovali slovensky, ačkoliv jejich rodným jazykem byla maďarština. Ztížil tím také život občanům maďarské národnosti, kteří neovládali slovenský jazyk.

SNS pak pomocí ministryně školství zkusila zavést alternativní vyučování, které mělo zastavit asimilaci Slováků na jižním Slovensku a naučit všechny obyvatele SR státnímu jazyku.¹³⁰ Vzhledem k rozhodnému odporu maďarské menšiny, která se obávala, že je to počátek procesu

---

¹²⁹ LEŠKA, V. Slovensko 1996. c.d., s. 25.

¹³⁰ Slovensko 1996. c.d., s. 255.

jejich asimilace, však bylo od projektu alternativního vyučování upuštěno. Ministerstvo školství tak nakonec dosáhlo pouze zrušení vysvědčení vydávaných v maďarštině.

Proces opětovné centralizace moci do rukou vládní koalice a postupné srůstání státu a vlády, která měla výrazné protimaďarské zaměření, znamenal pro maďarskou menšinu hrozbu postupné asimilace. Maďarská menšina byla tehdy vydána na milost a nemilost zástupcům většinového národa a v podmínkách národního státu neměla žádnou možnost se proti této hrozbě asimilace nijak bránit. Jediné východisko zástupci maďarské menšiny viděli ve zřízení územní autonomie. Tyto požadavky na autonomii jen vyvolávaly další národnostní vášně a umožňovaly slovenským nacionalistům obviňovat maďarskou menšinu z neloajality vůči slovenskému státu, z maďarské iredenty či ze snahy ohrožit územní integritu Slovenské republiky. Takové vyostření mělo za následek větší semknutí maďarské menšiny v jejím požadavku na autonomii. Tímto způsobem postupně vznikl začarovaný kruh, z něhož nebylo úniku.

V této situaci pak byla krajně nebezpečná myšlenka přijetí zákona o ochraně republiky, který by umožnil trestně stíhat zástupce maďarské menšiny kvůli rozvracení SR. Není přehnané konstatování, že v tuto chvíli šlo maďarské menšině o své politické bytí či nebytí. Podle Bély Bugára se budou všichni příslušníci maďarské menšiny obávat hrozby asimilace, dokud nebude právní ochrana menšin zakotvena v ústavě SR, neboť do té chvíle bude postavení maďarské menšiny záviset jen na vůli a ne vůli koalice, která bude zrovna v tu dobu u moci.

Menšinová politika třetí vlády Vladimíra Mečiara byla jedním ze základních nedostatků, kvůli kterým bylo Slovensko vyřazeno z prvního kola integračních procesů. Úroveň menšinových práv byla zahraničím často spojována s kvalitou slovenské demokracie. Předseda slovenské vlády si tento problém dobře uvědomoval, a tak při každém kontaktu se zahraničními politiky opakoval, že právní zabezpečení maďarské menšiny na Slovensku je nadstandardní. Navenek se vládní koalice tvářila, že podporuje menšinovou politiku, skutečnost však byla jiná. Bizarnost tohoto způsobu vedení menšinové politiky lze ilustrovat na „porušení slibu“ o maďarských vysvědčeních daném místopředsedkyní vlády Katarínou Tóthovou.

V druhé polovině volebního období se konfrontační rétorika některých státních politiků na adresu maďarské menšiny neustále stupňovala, na což maďarská menšina reagovala stavbou

hraničních kamenů na vytyčené maďarsko-slovenské etnické hranici. Předseda slovenské vlády V.Mečiar dokonce uvažoval i o „dobrovolném“ přesídlení obyvatel maďarské národnosti za Dunaj.

Zásadní obrat nastal po volbách v roce 1998, kdy se součástí vládní koalice stala i strana zastupující zájmy maďarské menšiny. Vládní koalice si uvědomovala potřebu navýšit menšinová práva, jejichž úroveň byla v zahraničí vnímaná jako indikátor míry demokracie. Přizvání maďarské strany do vlády dokázalo mezinárodní veřejnosti, že se Slovensko vydalo směrem k budování demokratické občanské společnosti. SMK před uzavřením koaliční smlouvy musela přislíbit, že nebude otevírat otázku Benešových dekretů a vznášet požadavek územní autonomie. Po volbách nová vládní koalice napravila nejmarkantnější křivdy způsobené předchozí vládou. Bylo obnoveno vydávání dvojazyčných vysvědčení, zrušen princip etnických kandidátek v komunálních volbách, ve prospěch národnostních menšin upraven poměr v Radě vlády SR pro národnosti a navýšena státní podpora menšinovému tisku a menšinovým kulturním organizacím. Z hlediska maďarské menšiny nejkontroverznější zákon o státním jazyce však zrušen nebyl, byl pouze přijat dodatečný zákon o používání menšinových jazyků. Po navrácení menšinových poměrů do starých kolejí však koaliční vláda ve svém úsilí o plnění bodů svého programového prohlášení týkajících se maďarské menšiny zřetelně polevila. Jako největší odpůrce přijímání dalších zákonů ve prospěch maďarské menšiny se ve vládní koalici profilovala SDL.

V tuto chvíli hrozilo, že slovenské koaliční strany budou odmítat jakékoliv další výhody ve prospěch maďarské menšiny, což přimělo SMK k použití radikálnějších kroků. Šance se jí naskytla při jednáních o novelizaci ústavy SR. Tehdy mohli na své koaliční partnery vyvinout tlak, aby se začali zabývat všemi částmi vládního prohlášení, tedy i těmi, které se týkaly maďarské menšiny. SMK si byla vědoma, že bez jejich poslanců novelizace ústavy schválena nebude, a podmínila svůj souhlas při hlasování splněním tří bodů vládního prohlášení. Ačkoliv byla SMK obviněna z vydírání a prosazování etnických návrhů, dosáhla tím přistoupení Slovenska k Chartě o regionálních a menšinových jazycích. Ostatní dva požadavky, a to vznik samostatné fakulty pro maďarské pedagogy a převod půdy neidentifikovatelných vlastníků pod správu obce, splněny nebyly, přesto však SMK novelizaci ústavy podpořila. Skutečnost, že SMK nakonec dokázala

ustoupit ze svých pozic, přestože její ultimátum splněno nebylo, se pravděpodobně promítla do procesu projednávání reformy veřejné správy.

Participace zástupců maďarské menšiny měla nesporně pozitivní vliv na vládní menšinovou politiku. Po čtyřech letech, kdy byla maďarská menšina národními kruhy vládní koalice vnímána jako potenciální nepřítel státu, nastal v její percepci radikální obrat. Tato změna souvisí i s koncem etapy výstavby národního státu a začátkem budování občanské společnosti. Přestože se se vstupem SMK do vlády výrazně zlepšily podmínky maďarské menšiny a vládní národnostní politika ztratila dosavadní konfrontační charakter, nelze říci, že by se maďarská karta ze slovenské politické scény zcela vytratila. Během předvolebních kampaní slouží její opětovné vytažení jako prostředek k oslovení národnostně orientovaných slovenských voličů.

Ačkoliv se stalo přijetí Charty o regionálních nebo menšinových jazycích jen jediným výrazným úspěchem, který přesahoval rámec nápravy křivd z dob vlády třetí Mečiarovy vlády, lze účinkování SMK ve vládní koalici hodnotit jako úspěšné. SMK totiž slovenské veřejnosti dokázala, že je schopna chovat se ve vládě jako spolehlivý koaliční partner a že v demokratické společnosti její podíl na vládní moci samotnou státní existenci nijak neohrožuje. Přijetím SMK do vlády se výrazně zlepšil obraz Slovenska v očích mezinárodních institucí a přispěl tak ke zdárnému dokončení integračního procesu Slovenska do EU a do NATO.

Seznam literatury

Prameny

Nariadení vlády 221/1999 Z. z. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/420.doc>>

Programové vyhlásení vlády SR.1994. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1163>>

Programové vyhlásení vlády SR. 1998. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www.government.gov.sk/VLADA/VLADA_1998/PROG_VYHL/sk_programove_vyhlasenie_1998_kap_1.shtml>

Ústava SR. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1013>>

Uznesenie vlády SR č. 292/1999 k návrhu na zriadenie Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/242.rtf>>

Volební program SMK. 1998, [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www.mkp.sk/index.php?t=&p=&xp=&MI=1&Lev1=&Ind1=60&MI=1&P=index,sl,&Ind1=63>>

Výkladová správa k Rámcovému dohovoru na ochranu národnostných menšín [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/432.doc>>

Zákon 184/1999 Z.z. o používaní jazykú národnostných menšín, [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <<http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/418.doc>>

Zákon č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW: <http://www-8.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/425.doc>

Periodický tisk

KUSÝ, M. *Slovensko 1997. Mezinárodní politika*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997, č.7.

SIMON, A. *Etnické aspekty kolonizácie na južnom Slovensku v období prvej republiky. Slovenský prehľad*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2006, č.1.

Elektronické zdroje

DOSTÁL, O. *Národnostné menšiny*. [online], [cit. 2006-05-14] dostupné z WWW:

<http://www.konzervativizmus.sk/upload/pdf/mensiny_2005.pdf>

DOSTÁL, O. *Slovenská "maďarská otázka"*. [online]. [cit. 2006-05-10] dostupné z WWW:

<http://www.arts.gla.ac.uk/Slavonic/staff/Slov_Hung.html>

Zastoupení Evropské komise v České republice. [online], [cit. 2006-05-21] dostupné z WWW:

<<http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=316>>

HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Konsolidace demokracie a hybridní režimy – slovenský a chorvatský případ*. Středoevropské politické studie [online], 2005, [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW:

<<http://www.cepsr.cz/clanek.php?ID=180>>

Kancelář vlády MR pro menšiny žijící v zahraničí. [online], 2005, [cit. 2006-05-13] dostupné z

WWW: <http://www.htmh.hu/en/008_slovakia/text012/doc_upload/slonat.jpg>

Statistický úřad SR. [online], [cit. 2006-05-13] dostupné z WWW:

<<http://www.statistics.sk/webdata/slov/scitanie/tab/tab3a.htm>>

Použitá literatura

BAČOVÁ, V. *Etnická identita a historické změny*. Bratislava: Veda, 1996.

BAJANÍK, S. *Za Slovenský Juh*. Turčianské Teplice: Matica Slovenská, 2005.

BAKKER, E. *Minority Conflicts in Slovakia and Hungary*. Groningen: Labyrinth publication, 1997.

BORDÁS, S., FRIČ, P., HAIDOVÁ, K. *Mýty a kontramýty*. Bratislava-Dunajská Streda: Nadacia Sándora Máraiho, 1995.

BUGÁR, B. *Žijem v takej krajine...* Bratislava: Kalligram, 2004.

- DANČÁK,B.,FIALA,P. *Národnostní politika v postkomunistických zemích*.Brno: Masarykova univerzita, mezinárodní politologický ústav, 2000
- DEÁK, L. *Slovensko v politice Maďarska v letech 1938-1939*. Bratislava: Veda, 1996
- DEÁK, L. *Viedenská arbitráž 2. November 1938 Dokumenty I.*Bratislava:Matice Slovenská, 2002.
- DZURINDA,M. *Kde je vola, tam je cesta mój maratón*.L.C.A.Koloman Kertész Bagala, 2002.
- Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků* in. O problematice jazykov národnostních menšin.Bratislava: IVO, 1999.
- FOREJTOVÁ, M. *Mezinárodněprávní ochrana menšin*.Plzeň:ZČU, 2002.
- FRÍČ, P., GÁL, F. *Maďarská menšina na Slovensku*. Bratislava: EGEM, 1992.
- IRMANOVÁ, E. *Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989*. Ústí nad Labem: Albis International, 2005.
- IRMANOVÁ,E. *Priority maďarské zahraniční politiky po roce 1989*. In Slovanské historické studie 29.Praha:Historický ústav AV ČR, 2003.
- KOPEČEK,L. *Od Mečiara k Dzurindovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2003.
- KOVÁČ,D. *Dějiny Slovenska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.
- KUSÝ,M. *Čo s našimi Maďarmi*.Bratislava:Kalligram, 1998.
- LEŠKA, V. *Slovensko 1996*.Praha: Ústav mezinárodních vztahů,1996.
- LEŠKA,V. *Slovensko na cestě do EU a NATO*.Praha:Ústav mezinárodních vztahů, 2000.
- LEŠKA,V. *Slovensko na počátku roku 1998-roku voleb*.Praha:Ústav mezinárodních vztahů, 1998.
- LEŠKA,V. *Slovensko po zvolení prezidenta*.Praha:Ústav mezinárodních vztahů,1999.
- LEŠKA,V. *Slovensko rok před parlamentními volbami*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2001.
- LEŠKO, M. *Mečiar a mečiarismus*. Bratislava: VMV, 1996.
- LEŠKO,M. *Sebediskvalifikácie favorita* in BÚTORA,M.,ŠEBEJ,F. *Slovensko v šedej zóně*. Bratislava:IVO, 1998
- MESEŽNIKOV G., NIŽNANSKÝ, V. *Reforma verejnej spravy na Slovensku*. Bratislava: 2002.
- MESEŽNIKOV,G. *Volby 1998 Analýza volebných programov politických strán a hnutí*.Bratislava: IVO, 1998.

Recommendation 1201 on an additional protocol on the human rights of minorities to the European Convention of Human Rights. in CHASZAR, E. *The international problem of national minorities.* Toronto: Matthias Corvinius publishing, 1999.

ROLKOVÁ, N. *Desaťročie Slovenskej republiky.* Martin: Matica Slovenská, 2004.

Slovensko 1995. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 1996.

Slovensko 1996. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 1997.

Slovensko 1997. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 1998.

Slovensko 1998-1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 1999.

Slovensko 2000. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 2000.

Slovensko 2001. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 2001.

Slovensko 2004. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Bratislava: 2004.

The Role of the High Commissioner of National Minorities in OSCE Conflict Prevention. Hague:

The foundation on Inter Ethnic Relations, 1997.

Summary

In spite of the fact that the 14 % of Slovakian population has been composed of members of national minorities, independent Slovakia has been established as national state. The pre-eminent position of Slovak nation has been stipulated in the phrase “We, the Slovak nation” in the preamble to the Slovak Constitution.

Third Meciar’s government, which ruled during the years 1994-1998, consisted of a coalition of the Movement for a Democratic Slovakia, the Union of the Workers of Slovakia and the Slovak National Party. Its policy towards Hungarian minority could be characterised as a protection of Slovak inhabitants living within the ethnic mixed area. Hence the Slovak national council adopted a state language law, which was the first law adopted after the Velvet revolution that significantly limited the minority rights. Then the project of bilingual school system came next, followed with financial discrimination of minority culture and minority mass media, and gerrymandering during the territorial reform. Generally speaking the third Meciar’s government restricted the rights of the Hungarian minority in many ways.

A low level of the minority laws in Slovakia was connected with a low level of the Slovakian democracy. It was one of the reasons, why the Slovakian integration process failed.

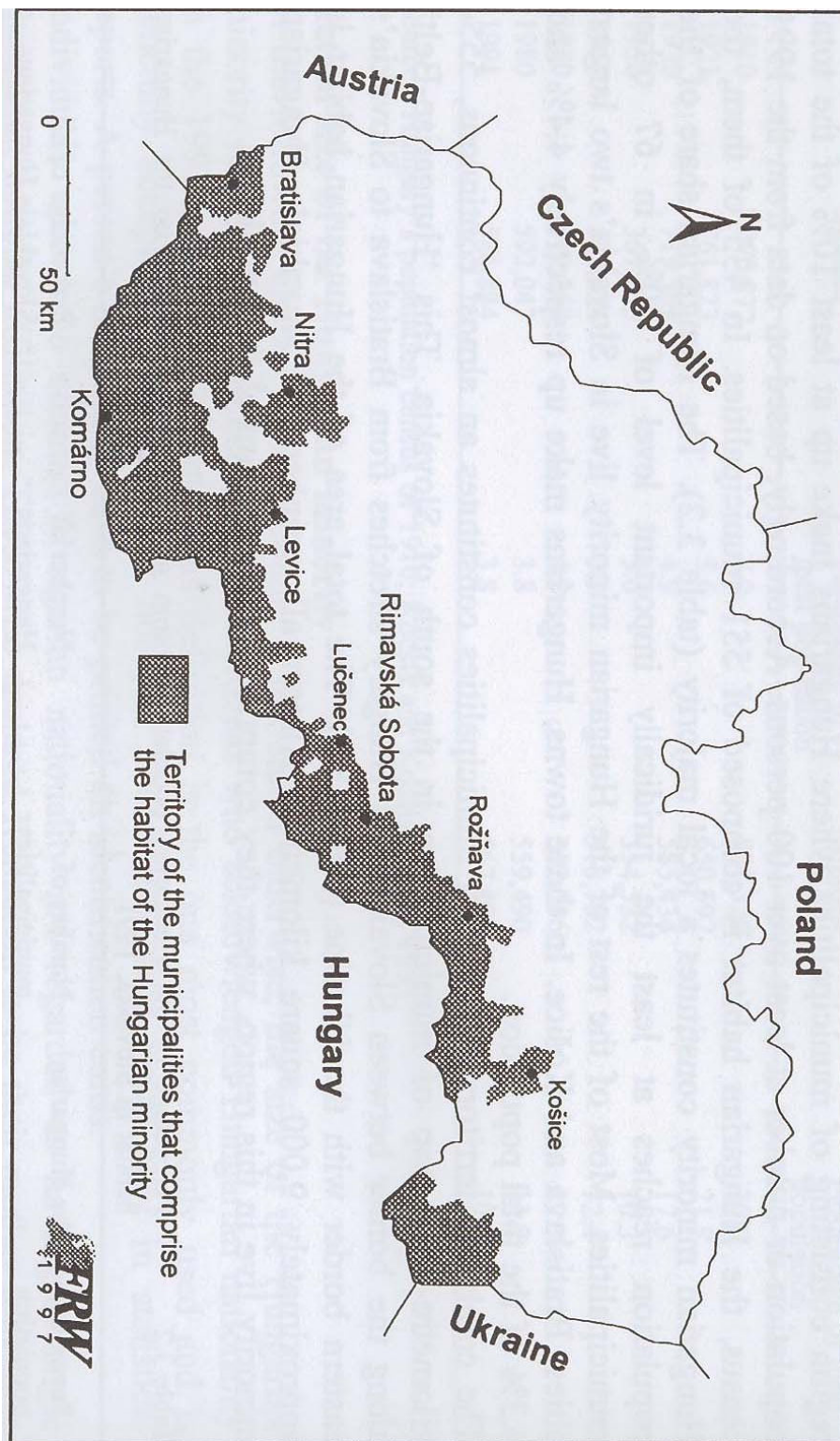
After the crucial election in 1998 the Party of the Hungarian Coalition was invited to the Dzurinda’s coalition government. Hence the perception of minority problems changed radically as well as its policy towards Hungarian minority. The new coalition set right most wrongs from the Meciar’s epoch. Nevertheless some discrepancies like the preamble of the Slovak constitution and the new territorial division have remained in force.

Participation of the Hungarian party in the Slovakian government together with new approach towards Hungarian minority helped to the integration process of Slovakia into the EU and NATO.

Přílohy

Příloha č.1

Území obývaná maďarskou menšinou podle sčítání obyvatel v roce 1991. viz. BAKKER, E. *Minority Conflicts in Slovakia and Hungary*. Groningen: Labyrinth publication, 1997, s. 44.

Příloha č.2

Ukázka „gerrymanderingu“ při územní reformě v roce 1996. viz. BAKKER, E. *Minority Conflicts in Slovakia and Hungary*. Groningen: Labyrinth publication, 1997, s. 106.

